

Masteroppgave

BØK950 Økonomi og administrasjon

“ Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å ta i bruk investorpenger? ”

Markus Ingstad

Veilder:

Kjetil Kåre Haugen

Molde, 18.05.2022

Høgskolen i Molde
Vitenskapelig høgskole i logistikk

Obligatorisk egenerklæring/gruppeerklæring

Den enkelte student er selv ansvarlig for å sette seg inn i hva som er lovlige hjelpemidler, retningslinjer for bruk av disse og regler om kildebruk. Erklæringen skal bevisstgjøre studentene på deres ansvar og hvilke konsekvenser fusk kan medføre. Manglende erklæring fritar ikke studentene fra sitt ansvar.

Du/dere fyller ut erklæringen ved å klikke i ruten til høyre for den enkelte del 1-6:		
1.	Jeg/vi erklærer herved at min/vår besvarelse er mitt/vårt eget arbeid, og at jeg/vi ikke har brukt andre kilder eller har mottatt annen hjelp enn det som er nevnt i besvarelsen.	☒
2.	Jeg/vi erklærer videre at denne besvarelsen: <ul style="list-style-type: none">• ikke har vært brukt til annen eksamen ved annen avdeling/universitet/høgskole innenlands eller utenlands.• ikke refererer til andres arbeid uten at det er oppgitt.• ikke refererer til eget tidligere arbeid uten at det er oppgitt.• har alle referansene oppgitt i litteraturlisten.• ikke er en kopi, duplikat eller avskrift av andres arbeid eller besvarelse.	☒
3.	Jeg/vi er kjent med at brudd på ovennevnte er å <u>betrakte som fusk</u> og kan medføre annullering av eksamen og utestengelse fra universiteter og høgskoler i Norge, jf. Universitets- og høgskoleloven §§4-7 og 4-8 og Forskrift om eksamen §§16 og 36.	☒
4.	Jeg/vi er kjent med at alle innleverte oppgaver kan bli plagiatkontrollert, jf. høgskolens regler og konsekvenser for fusk og plagiat	☒
5.	Jeg/vi er kjent med at høgskolen vil behandle alle saker hvor det forligger mistanke om fusk etter høgskolens retningslinjer for behandling av saker om fusk	☒
6.	Jeg/vi har satt oss inn i regler og retningslinjer i bruk av kilder og referanser på biblioteket sine nettsider	☒

Personvern

Personopplysningsloven

Forskningsprosjekt som innebærer behandling av personopplysninger iht.

Personopplysningsloven skal meldes til Norsk senter for forskningsdata, NSD, for vurdering.

Har oppgaven vært vurdert av NSD?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

- Hvis nei:

Jeg/vi erklærer at oppgaven ikke omfattes av Personopplysningsloven:

Helseforskningsloven

Dersom prosjektet faller inn under Helseforskningsloven, skal det også søkes om forhåndsgodkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk, REK, i din region.

Har oppgaven vært til behandling hos REK?

ja nei

- Hvis ja:

Referansenummer:

Publiseringsavtale

Studiepoeng: 30 poeng

Veileder: Kjetil Kåre Haugen

Fullmakt til elektronisk publisering av oppgaven

Forfatter(ne) har opphavsrett til oppgaven. Det betyr blant annet enerett til å gjøre verket tilgjengelig for allmennheten (Åndsverkloven. §2).

Alle oppgaver som fyller kriteriene vil bli registrert og publisert i Brage HiM med forfatter(ne)s godkjenning.

Oppgaver som er unntatt offentlighet eller båndlagt vil ikke bli publisert.

Jeg/vi gir herved Høgskolen i Molde en vederlagsfri rett til å gjøre oppgaven tilgjengelig for elektronisk publisering:

ja nei

Er oppgaven båndlagt (konfidensiell)?

ja nei

(Båndleggingsavtale må fylles ut)

- Hvis ja:

Kan oppgaven publiseres når båndleggingsperioden er over?

ja nei

Dato: 18.05.2022

Forord

Denne studien er skrevet som en avsluttende del av masterstudiet på Høgskolen i Molde, vitenskapelig høgskole i logistikk. Jeg er en student som har hatt mange ulike fag gjennom mine studietid, hovedsakelig økonomifag, men også fag innen logistikk og juss. De fagene som inneholdt økonomistyring, var noe som jeg syntes var spennende. Derfor visste jeg ganske tidlig at dette var noe jeg ville inkludere i min oppgave.

Ganske tidlig i prosessen med å finne ut hva jeg ville skrive om, så tenkte jeg at min interesse for sport og fotball, var noe jeg kunne kombinere med økonomistyring. Denne interessen for både økonomi og fotball, gjorde at det var lett å motivere seg til oppgaveskrivingen. Arbeidet med oppgaven startet før jul med forarbeid og innsamling av data også videre, så har man mer eller mindre jobbet fram til midten av mai med oppgaven.

Jeg vil gjerne rette en stor takk til min veileder Kjetil Kåre Haugen for god veiledning og gode samtaler gjennom hele arbeidet. Jeg vil også rette en stor takk til klubbene og NFF som tok seg tid til å være med på intervjuer. Jeg vil også rette en takk til medstudenter, venner og familie for gode tips på veien.

Sammendrag

Jeg ønsket i min masteroppgave å skrive om økonomien i Eliteserien, derfor ble min problemstilling: `` Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å ta i bruk investorpenger? ``.

Jeg har valgt et forskningsdesign som både er kvalitativt og kvantitativt. Jeg har intervjuet sju ulike klubber og Norges Fotballforbund, dette for å få deres syn på hva de mener om bærekraftig økonomi og investorpenger i Eliteserien. I tillegg har jeg gjennomført økonomiske analyser, som skal hjelpe meg å svare på hvordan økonomistyringen i Eliteserien er, i den økonomiske analysen har jeg valgt meg ut regnskapsårene 2016 til 2021. Den økonomiske analysen og intervjuene skal hjelpe meg å svare på problemstillingen som er nevnt over.

Resultater fra studien min viser at økonomistyringen ligger på et tilfredsstillende nivå sett alt under ett. Eliteserien leverer totalt sett en svak likviditet, høy lønnskostnad og at gjeldsgraden er for høy, dette er det som taler for at økonomistyringen ikke er så god. Men klubbene i Eliteserien leverer god lønnsomhet, positivt årsresultat totalt sett og egenkapitalandelen for klubbene øker for hvert år. Driftsmarginen ligger på et lavt nivå, men det er i hvert fall positiv totalt sett.

Videre viser min studie at det er vanskelig å se at investorpenger er særlig bærekraftig for klubbene i Eliteserien. Investorpenger kan bidra på en side til en varig økonomi for klubbene, gjennom at det skaper et økonomisk handlingsrom for klubbene og at det fører til økonomisk trygghet. På en annen side bidrar investorpenger til større skille mellom klubbene, og det bidrar til en ikke-bærekraftig måte å styre klubbene på, investorpenger skaper også lite rettferdighet blant klubbene, hvis noen skal basere seg på denne finansieringen og noen ikke.

Som nevnt over viser den økonomiske analysen at økonomistyringen i Eliteserien ligger på et tilfredsstillende nivå, derfor er det foreløpig ikke er stort behov for mer penger fra investorer i Eliteserien foreløpig. Men hvem vet hva fremtiden bringer, skal Eliteserien ta opp kampen mot resten av Europa, burde kanskje flere lag tatt i bruk penger fra investorer.

Tabeller og figurer brukt i oppgaven

Tabell 3.1: Kategoriklassene i det finansielle oppfølgingssystemet	s.17
Tabell 3.2: De 7 måleparameterne med tilsvarende poengfangst	s.18
Tabell 3.3: FOS 2020	s.18
Tabell 4.1: Klubber i den økonomiske analysen med tilhørende regnskaper	s.28
Tabell 5.1: Årsresultat for Eliteserien 2016-2021	s.41
Tabell 5.2: Egenkapitalrentabilitet for Eliteserien 2016-2021	s.46
Tabell 5.3: Likviditetsgrad 1 for Eliteserien 2016-2021	s.47
Tabell 5.4: Gjeldsgrad for Eliteserien 2016-2021	s.48
Tabell 5.5: Lønnskostnad i % for Eliteserien 2016-20	s.51
Tabell 6.1: Oppsummering av resultater – økonomisk analyse	s.61
Figur 5.1: FOS 2015 – 2020	s.37
Figur 5.2: Egenkapitalandel i % for Eliteserien 2016-2021	s.43
Figur 5.3: Totalkapitalrentabilitet for Eliteserien 2016-2021	s.44
Figur 5.4: Gjennomsnittlig driftsmargin i Eliteserien 2016-2021	s.50

Innholdsliste

Forord.....	I
Sammendrag.....	II
Tabeller og figurer brukt i oppgaven.....	III
1.0 Innledning	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Motivasjon.....	2
1.3 Oppgavens formål og problemstilling.....	2
1.4 Avgrensninger	3
1.5 Oppgavens oppbygging.....	4
1.6 Forkortelser brukt i oppgaven	4
2.0 Teoretisk rammeverk.....	5
2.1 Begrepsforklaringer.....	5
2.1.1 Nøkkeltall brukt i økonomisk analyse.....	6
2.1.2 Investorpenger og bærekraftig økonomi	10
3.0 Teoretiske særtrekk ved fotball	12
3.1 Generelle særtrekk ved fotball	12
3.1.1 Fotball som næring.....	12
3.1.2 UEFA og Financial Fair Play.....	13
3.2 Norske økonomiske trekk.....	14
3.2.1 NFF og klubblicens	15
3.2.2 Organisering.....	19
3.2.3 Trampolineøkonomi.....	20
3.3 Tidligere forskning og masteroppgaver	21
3.3.1 Tidligere forskning.....	21
3.3.2 Tidligere masteroppgaver.....	22
4.0 Metode	24
4.1 Metodisk tilnærming	24
4.2 Utvalg	26
4.3 Datainnsamlingen	28
4.3.1 Den økonomiske analysen.....	28
4.3.2 Intervjuprosessen.....	30

4.4	Kvaliteten på data	31
4.4.1	Reliabilitet – holdbarhet i data	31
4.4.2	Validitet - gyldighet i data.....	32
4.5	Etikk	33
5.0	Resultat	35
5.1	Økonomistyringen i Eliteserien.....	35
5.1.1	Intervju med Rune Nordhaug og FOS	35
5.1.2	FOS - 2015 til 2020.....	37
5.1.3	Økonomisk analyse	40
5.1.4	Oppsummering av resultat	52
5.2	Investorpenget - bærekraftig?.....	53
5.2.1	Intensjonen til investorene	53
5.2.2	Hva genererer investorpengene?	54
5.2.3	Trenger man investorpengene?	56
5.2.4	Avhengigheten av sportslige resultater	56
5.2.5	Underskudd og konkurs	58
5.2.6	Spillerkjøp.....	58
5.2.7	Større skille mellom klubbene	59
5.2.8	Oppsummering av resultater	60
6.0	Diskusjon	61
6.1	Økonomistyringen i Eliteserien.....	61
6.2	Investorpenget – bærekraftig eller ikke?.....	65
7.0	Konklusjon	71
7.1	Videre forskning.....	72
	Litteraturliste	73
	Vedlegg.....	79
	Vedlegg 1	79
	Vedlegg 2	80
	Vedlegg 3	82

1.0 Innledning

Til å begynne med vil jeg presentere bakgrunn og motivasjon for hvorfor denne studien ble iverksatt. Videre vil jeg skrive om oppgavens formål og presentere min problemstilling. Avslutningsvis legger jeg fram studiens avgrensninger og studiens oppbygging.

1.1 Bakgrunn

Mange har et lidenskapelig forhold til fotball, det er nesten sånn at hvordan fotballaget ditt gjør det på banen, bestemmer hvordan hverdagen til mange kommer til å bli. Jeg har hele tiden hatt denne lidenskapen for fotball, og spesielt det å følge med på hvordan norsk fotball har utviklet seg, synes har vært spennende. Under studiene har man lært mye, og det jeg tenkte kunne være interessant, var at jeg kunne bruke denne lærdommen til å kombinere økonomi og min lidenskap for norsk fotball.

Norsk fotball har endret seg fra mer eller mindre løkkefotball på 80-90 tallet til storkapital den dag i dag. La oss bare se på et eksempel. I 1993 omsatte klubbene i toppdivisjonen for 160 millioner (Gammelsæter & Ohr, 2002), mens i 2019 omsatte klubbene i Eliteserien og Obos-ligaen for 1,92 milliarder (Fotball.no, 2020), dette viser den enorme utviklingen norsk fotball har hatt fra 1993 til 2019. Årene etter 2019 fram til i dag, har i stor grad vært påvirket av pandemi og covid-19, det har vært en tid med tapte inntekter på 119 millioner og en nedjustering av kostnadene på 288 millioner fra 2019 til 2020 (Fotball.no, 2021a).

Når klubbene har blitt mer profesjonalisert, settes det større krav til økonomisk styring hos norske fotballklubber. Jeg vil derfor i del 1 av studien se på hvordan økonomistyringen har vært de siste 5-6 årene, dette for å se på om økonomistyringen har vært tilfredsstillende både før pandemien og under pandemien, hva som bør forbedres og hva klubbene har levert godt på.

Investorpenger i norsk fotball, er et tema som det ikke snakkes så mye om eller skrives så mye om. Det at investorer skyter inn penger i fotballklubber, er noe vi ser mer av i de store ligaene, i den engelske toppdivisjonen Premier League for eksempel har vi Manchester City, Chelsea FC og Newcastle blant annet, mens i den franske ligaen har vi Paris Saint Germain som i stor grad bruker investorpenger som finansieringskilde. Investorer har

forskjellige baktanker med innskytelsen av pengene, noen investorer skyter inn penger i klubber for at de har en genuin interesse for klubben og de vil at klubben skal ha et godt økonomisk utgangspunkt slik at klubben kan oppnå gode resultater både på og utenfor banen. Andre investorer skyter inn penger i fotballklubber for de vil oppnå økonomiske resultater.

I norsk fotball har man sett eksempler på at investorer skyter inn penger i ulike klubber, blant annet har Trond Mohn bidratt med finansiering for Tromsø Idrettslag, med et samlet beløp på 32,2 millioner kroner (E24,2012). Mohn har også hjulpet Sportsklubben Brann med noen millioner, i 2011 bidro Mohn med 8 millioner til klubben (E24,2012). Molde Fotballklubb, har blitt finansiert eksternt av Gjelsten og Røkke, dette med blant annet 125 millioner kroner i 2014 (Dagens Næringsliv, 2014). Del 2 av denne av studien kommer derfor til å handle om bærekraftig økonomi, der man skal belyse temaet om investorpenger i Eliteserien og finne ut om det å ta i bruk investorpenger er bærekraftig eller ikke.

1.2 Motivasjon

Det som danner utgangspunktet for denne oppgaven, er min genuine interessen for fotballen og spesielt norsk fotball. Motivasjonen min er å belyse og bidra til informasjon og kunnskap rundt økonomien i norsk fotball, da mer spesifikt den økonomiske situasjonen og investorpenger i Eliteserien.

Det vil være spennende å se hvordan den økonomiske situasjonen er per i dag, er den økonomiske styringen som skjer i det daglige for klubbene tilfredsstillende nok eller må de jobbe videre for å forbedre den? Temaet om investorpenger er et spennende tema, og det er noe det kan bli mer og mer av i fotballen, da klubbene hele tiden ser på hva de kan forbedre og hvordan de kan skaffe seg et konkurransefortrinn i forhold til de andre lagene i ligaen. Da er det ikke utenkelig at investorpenger er et slikt konkurransefortrinn.

1.3 Oppgavens formål og problemstilling

Hensikten med denne oppgaven er todelt. Den første delen vil være å kartlegge den økonomiske situasjonen i Eliteserien. Her vil det være et mål å finne ut hvordan økonomien er i norske klubber gjennom økonomiske analyser, hva bør forbedres og hva er det klubbene presterer godt på. Hva er det som kan gjøres for å snu en eventuell dårlig

trend i økonomistyringen og hva er det klubbene bør fortsette med for å fortsette den gode trenden. Den andre delen av denne oppgaven vil være å kartlegge om investorpenger er bærekraftige eller ikke, her vil det være hensiktsmessig å belyse hva som gjør at investorpenger eventuelt ikke er bærekraftig og hva det er som gjør investorpenger er bærekraftige. Med det som er nevnt over, er dette min problemstilling:

“ Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å ta i bruk investorpenger? ”

For å komme frem til en konklusjon eller en løsning på min problemstilling vil jeg gjennomføre økonomiske analyser av regnskapene til klubbene i Eliteserien og gjennomføre kvalitative intervjuer. Konklusjonen vi kommer fram til vurderes ut ifra det informantene svarer og teori. Jeg mener det er viktig å skrive om den økonomiske situasjonen i Eliteserien for å kartlegge eventuelle forbedringer i økonomistyringen, og det er viktig å skrive om penger fra investorer, fordi det er noe som sannsynligvis kommer til å forbli i fotballen.

1.4 Avgrensninger

Jeg har valgt å avgrense oppgaven til å handle om den økonomiske situasjonen i Eliteserien og om det er bærekraftig å motta og ta i bruk investorpenger. Man kunne sikkert sett på andre land og ligaer, og sammenlignet disse landene og ligaene med Eliteserien, men jeg har valgt avgrense oppgaven slik at jeg kun ser på Eliteserien og ingen andre ligaer og land, det vil si at jeg også utelater Obos-Ligaen (nivå 2 i Norge) og Toppserien (Toppdivisjonen for kvinner). Det er litt på grunn av at klubber fra lavere divisjoner og Toppserien fortsatt drives delvis gjennom dugnad og frivillig arbeid. Derfor er det mest relevant å ta for seg den ligaen som er mest profesjonell, nemlig Eliteserien.

Når jeg skal vurdere den økonomiske situasjonen i Eliteserien, har jeg valgt meg ut åtte nøkkeltall som jeg skal se på, jeg har tatt med de nøkkeltallene jeg mener er mest relevant for økonomien i en fotballklubb. En annen avgrensning her er at jeg har valgt å ta for meg tidsperioden 2016 til 2021, en tidsperiode på 5 år. Her får man sett konturene av hvordan økonomistyringen har vært over en litt lengre periode, enn hvis man skulle vurdert to år av gangen for eksempel. En siste avgrensning jeg har tatt er på den økonomiske analysen, det er at jeg velger å bruke de klubbene som spilte i Eliteserien sesongen 2021 som

utgangspunkt for min analyse, så det at Bodø-Glimt spilte i obos-ligaen i 2017 gjør ikke at de blir fjernet, da de ikke spilte i Eliteserien.

1.5 Oppgavens oppbygging

Oppgaven består av 7 kapitler: innledning, teoretisk rammeverk, økonomisk særtrekk ved norsk fotball, metode, resultat, diskusjon og konklusjon. Kapittel 2 handler om det teoretiske rammeverket, derav begrepsforklaringer på økonomistyring, nøkkeltallene jeg skal bruke i analysen, bærekraftig økonomi og investorpenger. Kapittel 3 vil handle om teoretiske særtrekk ved fotball generelt, der jeg skriver litt om hva som kjennetegner fotball generelt, avslutningsvis i kapittel 3 vil jeg gå inn på teori rundt norsk fotball. Kapittel 4 skriver jeg om metodisk tilnærming, der jeg forklarer litt om ulike valg jeg har tatt ved oppgaven, fremgangsmåte og til slutt noen etiske vurderinger rundt min oppgave. I kapittel 5 vil jeg presentere mine resultater og i kapittel 6 vil disse resultatene drøftes. Kapittel 7 vil inneholde konklusjoner og hovedfunn i oppgaven, avslutningsvis vil jeg presentere forslag til videre forskning innenfor dette området. Kapittel 8 er kilder og kapittel 9 er vedlegger,

1.6 Forkortelser brukt i oppgaven

NFF = Norges Fotballforbund

FFP = Financial Fair Play

FOS = Finansielt oppfølgingsystem

UEFA = The Union of European Associations

NSD = Norsk Senter for Forskningsdata

2.0 Teoretisk rammeverk

I dette kapitlet vil jeg gå nærmere inn på det teoretiske rammeverk rundt min oppgave. Her vil jeg blant annet forklare begreper som økonomistyring og økonomisk styring, jeg forklarer også de åtte nøkkeltallene jeg kommer til å bruke i min økonomiske analyse. Helt til slutt belyser jeg begreper som investorpenger og bærekraftig økonomi.

2.1 Begrepsforklaringer

Økonomistyring eller økonomisk styring kan defineres på mange måter, Anthony (1965) definerte begrepet slik:

«Økonomisk styring er en prosess hvor ledere forsikrer seg om at ressursene skaffes til veie og benyttes på en effektiv måte for at organisasjonen skal nå sine målsettinger».

Gigliani og Bedeian (1974) studerte forskning rundt økonomistyring, de hevder det finnes to typer kontrollsystemer i komplekse organisasjoner. Den ene er typen er rettet mot å dirigere atferden til underordnede. Den andre typen for kontroll benevnes som kybernetisk kontroll, dette defineres som styring som er direkte rettet mot måloppnåelse, den er definert som et system hvor det:

- a) Er angitt standarder for ønsket ytelse.
- b) Er etablert målesystemer for å registrere ytelsesnivået.
- c) Bli foretatt sammenligninger mellom standard og aktuell ytelse.
- d) Bli gitt tilbakemelding om registrerte avvik.

Gigliani og Bedeian`s vurderinger med tanke på økonomistyring henger tett sammen med Antonys vurderinger om økonomistyring, der handler økonomistyring, rett og slett om

- At man har en måloppnåelse og et klart mål foran seg.
- I tillegg bør man sette klare strategier og prosesser for at man skal klare å nå dette målet eller den maksimale ytelsen.

Sending (2009) skriver om velfungerende styringssystemer, der det er ulike punkter man kan og bør ta i bruk. Det første punktet er etiske dilemmaer, det er viktig at virksomheter utvikler regler for etikk i økonomistyringen og det er viktig at de som forholder seg til disse etikkreglene ikke blir påvirket av press utenifra. Det andre punktet er budsjett.

Budsjett i økonomistyring spiller en viktig rolle, budsjettet er det som skal være malen for det økonomiske arbeidet, avvik kan selvfølgelig oppstå, men man skal prøve å følge budsjettet så langt det lar seg gjøre. Tredje punkt er at man skiller mellom kontrollerbare og ikke-kontrollerbare poster, her bør man bruke mest tid på de postene som er kontrollerbare, fordi de ikke-kontrollerbare postene er poster som ikke kan predikeres. Det siste punktet er at det bør stilles krav til gjennomføringsrapporten og de som står for rapporten. Rapporten skal være aktuell, enkel og inneholde vesentlig informasjon.

Når jeg skal vurdere den økonomiske situasjonen i Eliteserien vil jeg fokusere på hvordan den økonomiske styringen har vært og hvordan den er. Dette skal jeg finne ut ved hjelp av noen finansielle nøkkeltall. Nøkkeltallene er beregnet ut ifra regnskapene til klubbene, årsberetninger og årsrapporter. Jeg har benyttet åtte nøkkeltall og de vil jeg presentere i neste kapittel.

2.1.1 Nøkkeltall brukt i økonomisk analyse

I dette kapittel vil jeg forklare og tolke de ulike nøkkeltallene som er brukt i den økonomiske analysen. De nøkkeltallene jeg vil bruke i min økonomiske analyse er årsresultat, egenkapitalandel i prosent, totalkapitalrentabilitet, egenkapitalrentabilitet, likviditetsgrad 1, gjeldsgrad, driftsmargin og lønnskostnad.

Årsresultat

Årsresultat i en virksomhet er lik driftsinntekter og finansinntekter redusert med driftskostnader og finanskostnader (Skatteetaten, 2022).

$$\text{Årsresultat} = \text{Driftsinntekter} + \text{finansinntekter} - \text{driftskostnader} \\ + \text{finanskostnader}$$

Årsresultat er det nøkkeltallet som viser om man enten sitter igjen med et overskudd eller et underskudd. Årsresultatet i fotballsammenheng avhenger veldig av de tre største inntektsstrømmene (i) reklame- og partnerinntekter, (ii) billettinntekter og (iii) media- og ligasponsorinntekter. På den andre siden av årsresultatet har man kostnadene, de to største kostnadene for fotballklubber her er personalkostnader og andre driftskostnader (Deloitte, 2019).

Egenkapitalandel i prosent

Egenkapitalandel i prosent viser egenkapitalen i forhold til sum gjeld og egenkapital målt ved utgangen av perioden (SSB, 1994). Egenkapitalandelen sier dermed noe om hvor mye av totalkapitalen som er finansiert med egenkapital, desto høyere egenkapitalandel man oppnår, desto mer solid er driften og man kan i større grad håndtere uforutsette utgifter, tap eller tilbakeslag.

Innen fotballen er egenkapital hovedsakelig oppbygd av ubrukt overskudd i klubbene eller investert kapital i aksjeselskapene (Hervik med flere, 2000). Egenkapitalandel på 10-25 % er normalt etter norske forhold, men man ønsker gjerne at den ligger på 20 til 30 % (Fotball.no, 2022b).

$$\text{Egenkapitalandel i \%} = \frac{\text{Egenkapital}}{\text{Egenkapital} + \text{Gjeld}}$$

Totalkapitalrentabilitet

Totalkapitalrentabilitet er et mål på avkastningen på selve eiendelene og dette nøkkeltallet sier mye om hvordan ledelsen og de ansatte forvalter de midlene de er blitt betrodd av kapitallyterne. Dette nøkkeltallet er sentralt i de virksomhetene hvor det er bundet en del kapital. (Sending, 2009). Et rimelig nivå for totalkapitalrentabilitet er at den bør ligge på mellom 10-15 % (proff.no, 2022). Denne prosenten gjelder for selskaper generelt, det er rimelig å anta at klubber i Eliteserien presterer en lavere prosent enn dette, da sportslige resultater står høyere på agendaen kontra økonomiske resultater.

$$\text{Totalkapitalrentabilitet} = \frac{\text{Resultat før skatt} + \text{lånekostnader}}{\text{Gjennomsnittlig totalkapital}}$$

Egenkapitalrentabilitet

Da man ved totalkapitalrentabilitet ser på hvordan man forvalter de totale midlene, viser egenkapitalrentabilitet selskapets avkastning på investeringene i form av egenkapital (Sending, 2009).

I likhet med totalkapitalrentabilitet er egenkapitalrentabilitet et lønnsomhetstall, høyere rentabilitet indikerer høyere lønnsomhet. Det som påvirker dette nøkkeltallet er resultat før

skatt og gjennomsnittlig egenkapital, gjennomsnittlig egenkapital er egenkapital ved inngående balanse pluss egenkapital ved utgående balanse delt på to. Hvis man for eksempel skulle ende opp med et underskudd et år, vil det påvirke egenkapitalrentabilitet slik at man får et negativt resultat på rentabiliteten, noe som vil si at man ikke har fått avkastning på investert egenkapital.

$$\text{Egenkapitalrentabilitet før skatt} = \frac{\text{Resultat før skatt}}{\text{Gjennomsnittlig egenkapital}}$$

Likviditetsgrad 1

Lønnsomhet i en bedrift er viktig, men vel så viktig er likviditet. Likviditeten sier noe om virksomhetens evne til å betale sine forpliktelser etter hvert som de forfaller,

likviditetsgrad 1 sier noe om evnen til å betale de kortsiktige forpliktelsene.

En tommelfingerregel sier at likviditetsgrad 1 bør være over 2, men at under 1 er svakt (Sending, 2009). NFF støtter også denne grensen, der sier de at bedriftsøkonomisk standard for god likviditet er at denne bør være større enn 2 (Fotball.no, 2022b).

Likviditetsgrad 1 regnes ut ved å se på forholdet mellom omløpsmidlene og den kortsiktige gjelden. Kortsiktig gjeld er forpliktelser som forfaller innen et år, mens omløpsmidler er midler i foretaket som kan likvideres innen ett år (Proff, 2022).

$$\text{Likviditetsgrad 1} = \frac{\text{Omløpsmidler}}{\text{Kortsiktig gjeld}}$$

Dårlig likviditet kan i ytterste konsekvens føre til konkurs, fordi man ikke er i stand til å betale sine forpliktelser. Noen årsaker til dårlig likviditet kan være dårlig lønnsomhet, man undervurderer eller overser behovet for driftskapital, man har for lav egenkapital som fører til at det er vanskelig å oppnå tilstrekkelig langsiktig lånefinansiering og virksomheter har for mye kortsiktig gjeld som burde ha vært konvertert til langsiktig kapital, noe som kan indikere en dårlig finansieringsstruktur (Sending, 2009).

Gjeldsgrad

Gjeldsgraden viser til hvor mye gjeld foretaket har i forhold til egenkapitalen. Dersom det er like mye gjeld i selskapet som det er egenkapital vil denne graden være 1. Dersom en

tredjedel av eiendelen er finansiert av egenkapital vil gjelden utgjøre dobbelt så mye som egenkapitalen og gjeldsgraden vil dermed bli 2 (Proff, 2022).

$$Gjeldsgrad = \frac{Sum\ gjeld}{Sum\ egenkapital}$$

I følge gjeldfinans.no er gjeldsgrad på rundt 5 normalt i Norge, men det er likevel øvre grense for hva som er anbefalt. Som en tommelfingerregel anbefales det en gjeldsgrad på 2,5 (Gjeldfinans, 2022). Gjeldsgradene her gjelder generelt for norske bedrifter, men når jeg skal vurdere gjeldsgraden for klubbene i Eliteserien, kan det være hensiktsmessig å sammenligne hvordan Eliteserien ligger an i forhold til næringslivet ellers.

Driftsmargin

Driftsmarginen forteller oss hvor mye som blir igjen av driftsresultatet for hver krone driftsinntekt foretaket har. Desto høyere driftsmargin man har, jo mer tjener en per krone av omsetningen (Proff, 2022).

$$Driftsmargin = \frac{Driftsresultat}{Driftsinntekter}$$

En reduksjon i driftsmargin over tid viser at man ikke klarer å opprettholde marginene, det kan skyldes at man ikke rasjonaliserer driften tilstrekkelig eller at man rett og slett opplever en reduksjon i inntektene (Sending, 2009). I likhet med rentabilitet for egenkapital og total kapital, avhenger driftsmarginen veldig av fortjeneste, og siden fortjeneste ikke er fotballklubbens høyeste prioritet kan driftsmarginen være litt lavere enn det næringslivet ellers leverer på driftsmargin.

Lønnskostnad

Lønnskostnad er lønnskostnad delt på salgsinntektene, dette nøkkeltallet er noe som kan være av interesse for investorer for eksempel, en nedgang i lønninger kan indikere at klubber sliter og at investorene ikke burde investere i klubben.

Lønnskostnaden i en fotballklubb inneholder flere komponenter, blant annet (Sending, 2009).

- Lønn til spillere, trenere, støtteapparat og administrasjon

- Arbeidsgiveravgift
- Pensjonskostnad
- Og andre ytelser

I følge Deloitte og Touche anbefaler man at spilleres lønnskostnad ikke overstiger 50 % av omsetningen, de klubbene med personalkostnader som overstiger 2/3 av klubbenes inntekter vil antagelig ikke kunne opprettholde utgiftsnivået over tid. Klubber som ligger mellom 50 og 67 % ligger i faresonen og bør etterstrebe målet, som altså er under 50 % (Fotball.no, 2022b). Lønnskostnaden utgjør mye av de totale kostnadene til en fotballklubb. For å gi et eksempel utgjorde personalkostnadene til Molde fotballklubb hele 63 % av de totale kostnadene i 2021 (Moldefk, 2022). I analysen vil man finne et gjennomsnittlig nivå på lønnskostnaden i Eliteserien, da vil det være naturlig å nevne hvilke klubber som drar opp snittet og hvilke klubber som er med på å dra snittet ned. Lønnskostnad regnes ut på følgende måte:

$$Lønnskostnad = \frac{Lønnskostnad}{Salgsinntektene}$$

2.1.2 Investorpenger og bærekraftig økonomi

«Extraordinary fundings» eller oversatt til norsk ekstraordinær finansiering, dette er finansiering utover det FFP's definisjon av relevante inntekter i fotballen. Relevante inntekter i fotballen består hovedsakelig av billettinntekter, kringkasting, sponing, reklame og kommersielle inntekter (Kringstad et al, 2021).

Litt mer spesifikt skiller de mellom a) kapitaltilførsel, b) tredjeparts eierskap (TPO) og c) ansvarlige lån. Kapitaltilførsel er finansiering fra ulike velgjørere som privatpersoner, selskaper eller lokale myndigheter, dette er det som man refererer til at investorer skyter inn penger i fotballklubber, altså investorpenger. Tredjepartseierskap er den praksisen der eierskapet til spillernes økonomiske rettigheter innehas av en tredjepart, mens ansvarlige lån defineres som usikret gjeld med lavest prioritet (Kringstad et al, 2021). Disse tre finansieringskildene vil heretter i oppgaven brukes samlet som investorpenger, kapitaltilførsel er kanskje den mest vanlige finansieringskilden i Eliteserien, men man har også sett eksempler på tredjeparts eierskap og ansvarlige lån.

For å definere bærekraftig økonomi må vi første se på hva bærekraftig utvikling går ut på. Bærekraftig utvikling er en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov. Videre nevnes det at den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet. Bærekraftig utvikling skal også være varig og den skal rettferdig (FN, 2021). En tolkning av dette vil si at en bærekraftig økonomi skal være varig, rettferdig og at det skal sikre økonomisk trygghet på like vilkår for alle.

3.0 Teoretiske særtrekk ved fotball

I dette kapittel vil jeg gå litt mer inn på teori som handler om fotballens særtrekk, og økonomisk teori rundt dette. Jeg starter med å se på teori rundt fotball generelt, før jeg går inn på hva som kjennetegner norsk fotball. Avslutningsvis ønsker jeg å gå gjennom tidligere forskning og tidligere masteroppgaven som belyser mitt tema.

3.1 Generelle særtrekk ved fotball

I dette underkapittel vil jeg første gå inn på hva som kjennetegner fotball som næring og hvordan fotballen skiller seg på næringslivet. Deretter vil jeg skrive litt om UEFA og FFP.

3.1.1 Fotball som næring

I følge Gammelsæter (2002) er det fem aspekter som gjør at fotballen som næring skiller seg fra vanlige næringsvirksomheter:

1. Fotball er en god blanding av business og frivilling arbeid. Man har sett at fenomenet fortsatt er praksis i norske fotballklubber, dette spesielt i det divisjonene lavere enn Eliteserien. Så kom aksjeselskapene, som var et middel for å lokke mer investeringskapital inn i fotballen.
2. I fotball er klubbene til for hverandre. I det fleste næringer er man ikke avhengig av konkurranse fra andre bedrifter, det er fotballklubbene. Større konkurranse mellom fotballklubber, vil bety at man leverer et bedre sportslig produkt og det fører til flere folk på kamp for eksempel.
3. Klubbens resultater er sterkt medieeksponert. Resultatmålingen i næringslivet ellers måles slik som andre organisasjoner ville gjort det, mens i en fotballklubb måler man de sportslige resultatene på kampdag, resultatmålingen foregår i det offentlig foran publikumet på kampdag og det fører til at medier vil være til stede. Sånn sett er fotballklubber mer synlig enn næringslivet ellers.
4. I fotballen gir det en stor gevinst å vinne, samtidig som det gir en lav gevinst å tape. Dette ønsket om å vinne og frykten for å tape, gjør at mange fotballklubber satser over evne og det gjør at mange opplever problemer knyttet til det.

Ønsketenkning og realistisk tenkning har ikke alltid en sammenheng i de fleste fotballklubbene. Det er nok realistisk å tenke at de minste klubbene har for høye sportslige mål, det gjør at de satser og investerer over evne, som kan føre til dårlige økonomiske resultater på sikt, eksempelvis gjennom et nedrykk eller et underskudd.

5. Fotballen er veldig utsatt for store omveltninger i rammebetingelser og regelverk, dette tatt av spesielt EU, FIFA eller UEFA. Økonomiske problemer kan ofte ha noe med disse endringene å gjøre, i hvert fall ifølge klubbene selv, som påstår eksistens av en slik sammenheng.

3.1.2 UEFA og Financial Fair Play

The union of European Associations (UEFA) er det styrende organet for europeisk fotball. UEFA er en sammenslutning av ulike forbund, de er en paraplyorganisasjon for 55 nasjonale fotballforbund over hele Europa. (UEFA, 2019).

For at europeiske klubber og norske klubber skal kunne delta i turneringer i regi av UEFA må de ha klubblisensiering. De første klubblisensieringene ble gitt i 2004, og disse har blitt utviklet over tid. Kriteriene i denne lisensieringen er strukturert rundt noen grunnpilarer. Disse er sportslig, infrastruktur, personell, administrativt, juridisk og økonomisk. Denne klubblisensieringen har som mål å fremme og forbedre standarder på tvers av alle områder av fotball i Europa, sikre tilstrekkelig nivå av ledelse og organisering, tilpasse infrastruktur slik at klubbene har velutstyrte og trygge fasiliteter, beskytte integriteten og jevn drift av konkurransene i regi av UEFA (UEFA, 2020).

Financial fair play (FFP) er et styringsprosjekt av UEFA, FFP ble først introdusert i 2009 på grunn av alvorlige og forverrede økonomiske forhold i europeisk klubbefotball, FFP ble først tatt i bruk i 2011 (UEFA, 2019).

Formålet med FFP er å (UEFA, 2019):

- Forbedre klubbenes økonomiske og finansielle kapasitet, øke deres åpenhet og troverdighet
- Å legge den nødvendige vekt på beskyttelse av kreditorer og sikre at klubbene gjør opp sine forpliktelser med ansatte og skattemyndigheter også videre

- Å innføre mer disiplin og rasjonalitet i klubbenes fotballøkonomi
- Å oppmuntre klubber til å operere på grunnlag av egne inntekter
- Å oppmuntre til ansvarlige utgifter til langsiktig fordel for fotball
- Å beskytte den langsiktige levedyktigheten og bærekraften til europeisk klubbefotball

Financial fair play er omdiskutert tema, og det er gjennomført en del forskning på om FFP har fungert som det skulle gjøre. Blant annet ser en forskningsartikkel på om FFP har økt fotballklubbens lønnsomhet eller ikke, der bruker de data fra de fem store ligaene: England, Frankrike, Tyskland, Italia og Spania (Ahtiainen, 2020). Resultater fra denne studien viser at 70 % av observasjonene i studien opplevde underskudd før FFP, mens etter FFP opplevde 60 % av observasjonene i studien underskudd. Dette indikerer at FFP kanskje ikke har fungert godt nok.

To andre interessante forskningsartikler ser på hvilken virkning FFP har hatt på konkurransebalansen. Den første artikkelen er skrevet av Plumley med flere (2019), denne studien undersøker konkurransebalansen i europeiske ligaer før og etter starten av FFP i 2011, her er også de fem store ligaene inkludert i studien. Resultater fra studien viser en statistisk signifikant nedgang i konkurransebalansen etter FFP for toppligaene i Spania, Tyskland og Frankrike, men motsatt for den engelske og italienske toppdivisjonen. Den andre artikkelen tar for seg kun den engelske toppdivisjonen Premier League, den er av Freestone med flere (2017). Studien undersøker hvordan FFP har påvirket konkurransebalansen i Premier League. I motsetning til den forrige artikkelen av Plumley med flere (2019), viser denne artikkelen at FFP har hatt en positiv effekt på konkurransebalansen i Premier League. Det disse to artiklene viser er at i noen ligaer har FFP påvirket konkurransebalansen negativt og i andre ligaer har det hatt positivt effekt.

3.2 Norske økonomiske trekk

I dette underkapittelet vil jeg skrive litt om Norges fotballforbund (NFF), NTF (Norsk Toppfotball) og om klubbisensieringen. Videre vil jeg gå inn på hvordan klubbene organiserer seg økonomisk og spesielle trekk for norsk fotball.

3.2.1 NFF og klubblisens

Norges Fotballforbund (NFF) ble stiftet 30.april 1902, NFF er det største særiddrettsforbundet i Norges Idrettsforbund, NFF har vært tilsluttet det internasjonale fotballforbundet FIFA siden 1908 og UEFA siden deres stiftelse i 1954 (Store Norske Leksikon, 2022). Ifølge NFF-loven §1-1 om NFFs virksomhet og formål, skal forbundet organisere, utbre og lede fotballen i Norge, og representere norsk fotball internasjonalt (NFF-loven, 2022).

Norsk toppfotball (NTF) er en interesseorganisasjon som består av fotballklubbene som spiller i Eliteserien og Obos-ligaen. Målsettingen til NTF er å være ledende i utviklingen av norsk toppfotball på klubbnivå både sportslig, økonomisk, kommersielt og administrativt (Torjusen, 2016). NFF, andre interesseforeninger og NTF skal tilrettelegge og styrke arbeidet med toppfotballen, og de skal gi medlemsklubbene så gode rammebetingelser som mulig. Medlemsklubbene i NTF er alle de klubbene som spiller i Eliteserien og Obos-ligaen. Klubblisensen ble lansert og innført i 2003 (Nordhaug, 2015), klubblisensen gjelder for klubber i Eliteserien, Obos-ligaen, 2.divisjon og Toppserien (Fotball.no, 2021). Jeg har gjennomført et intervju med Rune Nordhaug, han er seksjonsleder i NFF, hans hverdag går til klubbstøtte for Eliteserien, Obos-ligaen, 2 divisjon og toppserien, og UEFA lisens for de som spiller mot klubber utenfor Norges landegrenser. Rune Nordhaug forteller at:

``Klubblisensordningen er til for at de klubbene som er kvalifiserte for å delta i den høyeste divisjonen skal kunne drive en økonomi som tillater akkurat dette, og at så mange klubber som mulig skal tåle kostnadsbyrden de påtar seg``.

Rune forteller også noe om kortsiktige og langsiktige mål NFF har, når det gjelder klubblisensen og økonomien i norsk fotball:

``Kortsiktige mål innenfor klubblisensen og i norsk fotball er at klubbene ikke skal gå konkurs og at man skal klare å behold klubbene og at økonomien i klubbene klarer å bære seg selv. Langsiktige mål totalt sett er at de skal ha en bærekraftig økonomi og klubbene i norsk fotball skal utvikle seg i riktig retning, både økonomisk og sportslig``.

Et spørsmål som omhandlet hvordan lisensordningen til NFF har påvirket Eliteserieklubbene, svarte Rune Nordhaug dette:

``De første versjonene av lisensordningen fokuserte vi mye på egenkapital. Det viste seg å være et dårlig virkemiddel. Klubbene manglet ofte egenkapital og de skaffet seg dette, men det gjorde ikke noe med den underliggende økonomiske driften, det skulle vise seg å straffe klubbene hardt under finanskrisen``

Etter hvert måtte det endringer til. De måtte rett og slett utvikle et system som var bedre rustet for norske forhold.

``NFF tok grep når det gjaldt den økonomiske situasjonen i Eliteserien, de studerte over en lengre periode hva de gjorde i andre land, de fant ut at den nederlandske modellen passet godt for norske klubber. Det førte til en endring i det finansielle oppfølgingssystemet, slik at man gikk fra årlig lisensiering til kontinuerlig lisensiering. De grepene som ble gjort førte til mer langsiktighet i økonomiforståelsen og i økonomiforvaltningen``.

Rune Nordhaug svarte også på et spørsmål om hva NFF legger i begrepet bærekraftig økonomi og hva er den største utfordringen knyttet til å skape en langsiktig bærekraftig økonomi? Dette svarte han:

``Bærekraftig økonomi er at man greier å skaffe nok inntekter til å bære kostnadene en klubb pådrar seg. Det handler om å være forutseende, dette basert på erfaring og gode tanker bak det. Det er viktig å ikke ta for stor risiko i budsjettene. Bære din egen kostnadsbase og hele tiden veie opp inntektene i forhold til kostnadene``.

Kriteriene i klubblisensen inneholder fem kategorier: økonomi, lov- og regler, personell og administrasjon, infrastruktur og sport (fotball.no, 2022a). Den økonomiske delen som jeg skal fokusere mest på, består av elleve kriterier (fotball.no, 2022b).

1. Innlevering av revidert årsregnskap.
2. Innlevering av interimregnskap.
3. Innlevering av budsjett.
4. Finansielt oppfølgingssystem.
5. Bevis på at klubben ikke har forfalte betalingsforpliktelser fra overgangsaktiviteter.

6. Bevis på at klubben ikke har forfalte betalingsforpliktelser ovenfor ansatte.
7. Bevis på at klubben ikke har forfalte betalingsforpliktelser ovenfor skattemyndighetene.
8. Innlevering av fullstendighetserklæring.
9. Plikt til å varsle om større endringer i sin finansielle situasjon.
10. Ha positiv egenkapital.
11. Innlevering av tilleggsrapportering.

Det fjerde kriteriet er det finansielle oppfølgingssystemet (FOS), dette systemet er tilpasset norske forhold og det er inspirert av det finansielle oppfølgingssystemet som de bruker i Nederland, som nevnt tidligere. FOS skal være med på bygge opp økonomien i Eliteserien,

FOS er et system skapt for at klubbene på kort og lang sikt skal ha en bærekraftig økonomi, der inntektene klarer å bære kostnadene, som ble nevnt tidligere. FOS er basert på 7 måleparametere hvor lisenssøker/lisensinnehaver gis poeng, eventuelt minuspoeng, i forhold til den til hver tid definerte indikatormodellen (Fotball.no, 2022b). Klassifiseringen skjer innenfor følgende kategoriklasser:

Kategori I – Rød sone	Under 65 poeng
Kategori II – Gul sone	Opp til 130 poeng
Kategori III – Grønn sone	Over 130 poeng

Tabell 3.1: Kategoriklassene i det finansielle oppfølgingssystemet (Kilde: Fotball.no, 2022b).

FOS går ut på at klubbene opparbeider seg poeng i løpet av en sesong, hvor mange poeng de oppnår kommer helt an på hvordan de gjør det på de 7 måleparameterne. Å havne i kategori I vil medføre at klubben må lage en handlingsplan for å etablere seg i kategori II innenfor en 3-årsperiode. (Fotball.no, 2022b). De 7 måleparameterne er:

Måleparameter	Poengfangst
Totalkapitalrentabilitet	0 til 10 poeng
Resultat før skatt	-6,5 til 26 poeng
Bærekraftig resultat	-6,5 til 26 poeng
Personalkostnader	-2,5 til 10 poeng
Arbeidskapital i % av omsetning	-18 til 24 poeng
Likviditetsgrad 1	-27 til 72 poeng
Egenkapitalandel (soliditet)	-54 til 72 poeng

Tabell 3.2: De 7 måleparameterne med tilsvarende poengfangst på hver måleparameter (Kilde: Fotball.no, 2022b).

Her kan vi se hvilke kategorier klubbene havnet på i 2020:

Klubb	Kategori - 30.06.2020	Kategori - 31.12.2020
Bodø/Glimt	III	III
Brann	I	II
Haugesund	II	II
Kristiansund	II	II
Lillestrøm	III	III
Mjøndalen	III	III
Molde	II	III
Odd	III	III
Rosenborg	III	III
Sandefjord	II	II
Sarpsborg	I	III
Stabæk	III	III
Strømsgodset	III	II
Tromsø	II	II
Viking	I	III
Vålerenga	III	III

Tabell 3.3: FOS 2020. (Kilde: Fotball.no, 2021)

3.2.2 Organisering

Ifølge NFF-lov §8-4 første ledd skal klubbene i Eliteserien være selveiende og frittstående og kun ha personlige medlemmer. Fjerde ledd sier noe om uavhengigheten til klubbene og utenforstående. For å ivareta klubber i Eliteserien sin uavhengighet kan forbundsstyret fastsette bestemmelser om adgangen til å inngå avtaler med utenforstående om finansiering av spillere og om kommersielt eller administrativt samarbeid. Slike avtaler som klubbene inngår må være skriftlige og de må godkjennes av forbundsstyret før avtalene kan settes i kraft (NFF-loven, 2016). For å oppsummere litt, så må klubbene i Eliteserien derav være medlemsstyrt, og de skal være selvstendige og uavhengige. Men klubbene kan inngå avtaler med utenforstående, da for eksempel investorer, men da må det godkjennes av forbundsstyret.

Disse avtalene man snakker om, er at klubber i Eliteserien velger å ta i bruk den mye omdiskuterte dualmodellen. Dualmodellen handler om at man danner et aksjeselskap som leier rettighetene til klubbene, da markedsrettighetene for eksempel. For at klubbene skal være uavhengige og selveiende har klubbene fortsatt ansvar for den sportslige delen av klubbene i et scenario med dualmodell. Formålet med dualmodellen var at klubbene kunne få tilgang på kapital utenfra, og måten man gjør dette på er å dele opp fotballen klubben i to juridiske enheter. Der den ene enheten inngikk i idrettens regelverk, mens den andre stod da utenfor. Den norske dualmodellen setter klare grenser for hvilke rettigheter klubben kan overdra til det samarbeidende selskapet og eventuelle begrensninger hva selskapet kan påvirke og avgjøre i klubben, dette er regulert i NIFs lov kapittel 13.

Klubben skal alltid ha kontroll over sin frie stilling, være selveiende og frittstående subjekt og ha en bestemmende myndighet knyttet til medlemskap og den sportslige aktiviteten (NIFs lov, 2022). En klubb kan overdra til sitt samarbeidende selskap alle eller deler av sine kommersielle rettigheter, som for eksempel (NIFs lov, 2022).

- Inntekter ved salg/utlån av spillere
- Inntekter ved hjemme- og bortekamper
- Medieavtaler
- Sponsoravtaler
- Utstyersavtaler
- Kiosksalg

Klubben kan derav ikke overføre disse inntektene (NIFs lov, 2022)

- Fra frivilling arbeid som ikke henger sammen med ovenstående
- Medlemskontingenter i klubben
- Aktivitetsmidler og andre offentlige tilskudd myntet på barne- og ungdomsfotball

I tillegg til at man har dualmodellen, har også norske fotballklubber fått hjelp av investorer. Klubber mottar da investorpenger gjennom et tredjepartseierskap, i de fleste tilfeller. Før kjøpte denne tredjeparten rettighetene til enkeltspillere og leier ut spillerne til klubbene, klubber får da spille med spilleren og tredjeparten har de økonomiske rettighetene i forhold til spilleren.

Tredjepartseierskap i enkeltspillere ble i desember 2014 forbudt av FIFA, det som ble endringen var at investeringer i hele spillerstallen tillates mot at denne tredjemannen mottar en bestemt andel av et fremtidig overskudd fra klubbens totale overgangsaktiviteter (NTF, 2016). Dette er noe som kommer tredjepartene i Eliteserien til gode i aller høyeste grad, da man i Eliteserien er kjent for å være selgende klubber, der man årlig selger spillere til utlandet for hundrevis av millioner.

Det er lett å tenke at klubbene kan styre på som de vil, men gjennom NFF sine regler så ser man at det er reglement å følge, og dette vil nok hele tiden utbedres og fornyes, ettersom klubbene finner nye smutthull i reglementet.

3.2.3 Trampolineøkonomi

Gammelsæter og Ohr (2002) beskrev fotballs økonomi som trampolineøkonomier.

Trampolineøkonomi innebærer at økonomien går i perioder med dårlig og gode tider om hverandre. Dette er en slags ond sirkel, der man av og til oppnår et toppunkt i økonomien, de gode periodene blir så til dårlige perioder, så omgjøres de dårlige periodene til gode perioder. Grunnene til dette kan være ulike:

- Dårlig eller manglende økonomistyring
- Manglende resultater, som kan føre til mindre publikum og at sponser i en mindre grad vil sponse klubben. Tilbudet som leveres sportslig er for dårlig, dermed synker også etterspørselen.

- Investeringer fører til svingninger i økonomien. Store investeringer for eksempel fører til en strammere økonomi på kort sikt, men på lengre sikt kan klubbene få avkastning av disse investeringene og dermed oppnå toppunktet i økonomien.

Som nevnt i kapittel 1.1 har Eliteserien gått fra løkkefotball på 80-90 tallet til storkapital den dag i dag, der kravene til økonomien i klubbene har blitt mer som næringslivet ellers. Man opplevde en svak økonomi i Eliteserien rundt 1990, en justering av forbundet førte til at klubbene utover 90-tallet leverte bedre resultater. I starten av 2000-tallet opplevde man en negativ utvikling i økonomien, så et lite oppsving og et slags toppunkt i økonomien på midten av 2000-tallet. Deretter kom finanskrisen på slutten av 2000-tallet, noe som førte til at blant annet FK Lyn ble slått konkurs i 2010 (NRK, 2010).

3.3 Tidligere forskning og masteroppgaver

I dette kapittel vil jeg skrive om tidligere forskning som har relevans til min problemstilling. Jeg vil gå inn på artikler som handler om bærekraftig økonomi, investorpenger, sammenhengen mellom finansiell styrke og sportslige resultater. Avslutningsvis vil jeg gå inn på en tidligere masteroppgave som er relevant i forhold til min oppgave.

3.3.1 Tidligere forskning

Den første forskningsartikkelen jeg behandler handler om ekstraordinære midler (investorpenger) er venner eller fiende, og den diskuterer og reflekterer om investorpenger kan bidra til økonomisk levedyktighet (Jacobsen, 2021). Studien bruker 100 regnskap fra norske toppdivisjonsklubber og samarbeidene selskap for tre regnskapsår. Resultat fra denne studien viser at ekstern finansiering bidrar med sårt nødvendige midler og det gjør klubbene likvide og robuste. I studien diskuteres det videre om finansiering etter sesongen er slutt og finansiering før sesongen starter, der man fant ut at finansiering etter sesongen (dekke et underskudd for eksempel) er kontraproduktivt for økonomisk levedyktighet, der man belønner klubbene for at de bruker for mye og derfor trenger midler. Da er finansiering før sesongen starter mer i tråd med forsvarlig økonomisk forvaltning, fordi da er denne eksterne finansieringen innlemmet i budsjett for sesongen og man mottar pengene i forkant av sesongen.

En annen relevant artikkel jeg har funnet diskuterer sammenhengen mellom finansiell styrke og sportslige prestasjoner, og om klubber med høye inntekter presterer bedre sportslig enn andre lag (Kringstad med flere, 2015). For å finne ut dette brukte de forskjellige metoder, blant annet t-tester og regresjonsanalyser. Resultatet av studien viser at høye budsjetterte inntekter er en betydelig driver for sportslige resultater blant lagene på nederste halvdel av tabellen, men ikke blant lagene på øverste halvdel. Dessuten støtter de statiske og dynamiske regresjonsmodellene, så vel som paneldataene ideen om at budsjetterte inntekter er en driver for sportslige resultater.

En annen forskningsartikkel av Davide Zanardi med flere (2020), ser på sammenhengen mellom idrettsresultater og økonomisk ytelse. Resultater fra denne studien viser at det er en stabil og signifikant sammenheng mellom disse to typene ytelse. Videre nevner de at finansiell styrke øker ressursene i klubbene, økte ressurser kan føre til at klubbene oppnår handlingsrom for å yte på både på og utenfor banen. For å oppsummere så viser denne studien at det er empiriske bevis på at det er en sammenheng mellom sportslige resultater og økonomiske resultater. Studien viser også at sportslige resultater over tid er sterkt korrelert med økonomiske prestasjoner over tid.

Denne sammenhengen mellom finansiell styrke og sportslige resultater er relevant i forhold til min oppgave, sportslige resultater er det som driver en fotballklubb, kan man dermed ta den korte veien til å skaffe seg økonomisk handlingsrom gjennom investorpenger, kan det føre til sportslige resultater. Men, det trenger ikke å være slik, for eksempel da Lillestrøm Sportsklubb mottok et tresifret millionbeløp fra Per Berg, uten at det gjorde Lillestrøm noe bedre sportslig sett (Josimar, 2015)

3.3.2 Tidligere masteroppgaver

Helgesen og Menendez (2016) skrev om hvorfor så mange klubber i Tippeligaen (nå Eliteserien) har problemer med den økonomiske styringen. De konkluderte med at de økonomiske forutsetningene endrer seg raskt. Ønske og om et godt omdømme og gode sportslige resultater kan føre til lite rasjonelle valg og at klubbene har en tendens til å bruke mer enn de har. Tilførsel fra eksterne investorer kan føre til en ikke-bærekraftig økonomistyring og at organiseringen i mange av klubbene er for komplekse.

En annen spennende masteroppgave skrev om Rosenborg BK, der klubbens økonomiske situasjon fra 2019 til 2018 ble kartlagt. Volden og Ulseth (2019) skulle i sin oppgave se på

de økonomiske og sportslige resultatene opp mot hverandre for å avdekke om Rosenborgs økonomiske styring er tilpasset variasjon i sportslige prestasjoner. Analysen bestod av en regnskapsanalyse og en budsjettavviksanalyse, gjennom disse analysene skulle de kartlegge Rosenborg sin økonomiske situasjon. Studien kom fram til at det var en sammenheng mellom Rosenborg sine inntekter og de sportslige prestasjonene, samt at kostnadsnivået øker i de sesongene klubben presterer best sportslig sett. Videre konkluderte de med at kostnadsnivået i Rosenborg er for høyt og klubbens store egenkapitalbeholdning muliggjorde at de i enkelte sesonger var uten spill i Europa League, men at over en lengre periode vil ikke tæring på egenkapitalen være bærekraftig for klubbens økonomi.

4.0 Metode

I dette kapitlet vil jeg første redegjøre for mitt valg av forskningsdesign og den metodiske tilnærmingen min. Deretter vil jeg gå inn på utvalget i min undersøkelse, altså hvordan jeg gikk fram for å prøve å samle data av ulike informanter. Videre vil jeg forklare litt rundt datainnsamling og kvaliteten på disse dataene, samt diskutere noen forskningsetiske problemstillinger.

4.1 Metodisk tilnærming

I dette underkapitlet vil jeg gå inn på min metodiske tilnærming til oppgaven. Der jeg skriver litt om hva forskningsmetode er, og jeg skriver om de to forskningsmetodene innen forskning. Avslutningsvis skriver jeg om hvilken metode jeg har valgt å bruke og hvordan jeg valgte denne metoden.

Forskningsmetode blir av Ringdal (2007) beskrevet som fremgangsmåter og teknikker for å besvare vitenskapelige spørsmål og problemstillinger. Men det som skiller forskning og vitenskap fra andre kunnskapskilder, er den måten vi søker etter sannheten på (Nyeng, 2012). Innen forskning har man to ulike metoder man kan bruke, det er kvalitativ metode og kvantitativ metode. Kvalitativ metode går ut på å forstå selve forståelsen av et fenomen, en hendelse eller en case av et selvstendig mål, mens kvantitative metoder innebærer arbeid med data i form av tall som kan analyseres statistisk (Nyeng, 2012). Det som skiller disse to metodene er innhentningen av data, i kvalitativ metode jobber man med skriftlige eller muntlig kilder som gir forskeren tolkninger i form av ord, mens man i kvantitativ metode jobber med tall som datakilde.

Når man skal velge en forskningsmetode er det viktig å velge den metoden som gjør at man i best mulig grad kan svare på problemstillingen i studien. Målet med denne studien er å finne ut hvordan økonomistyringen er i Eliteserien og å belyse temaet investorpenger, hvor mitt hovedmål er å finne ut om det er bærekraftig for klubbene i Eliteserien å motta disse pengene. Ut ifra min problemstilling så velger forskningsmetoden seg litt selv, jeg har tall å undersøke og analysere i del 1 av min problemstilling, som handler om økonomistyringen i Eliteserien, der vil det være mest relevant å velge den kvantitative metoden, siden den innebærer arbeid med tall. Del 2 av min problemstilling handler om å belyse temaet rundt investorpenger i Eliteserien og om det er bærekraftig, her går det mer

ut på å forstå selve fenomenet. Derfor vil jeg her bruke kvalitativ metode. Fordi her er jeg ute etter masse informasjon rundt mitt tema, kvalitativ metode gir ingen begrensninger på hvor mye informasjon man får, derfor er det en god metode å bruke her. For å oppsummere litt; vil jeg bruke både kvalitativ og kvantitativ metode, jeg vil undersøke tall og data som gir meg svar på hvordan økonomistyringen er i Eliteserien og jeg vil avdekke ulike erfaringer fotballklubbene har hatt når det gjelder investorpenger og hvilke erfaringer de har rundt dette.

Kvalitative data kan samles inn mange måter, jeg har valgt å bruke intervju som metode. Intervjuene er fullført individuelt. I kvalitative data er man ute etter fenomener rundt et tema, et intervju der man kan spørre informantene om det man lurer på, så klarer man å dekke et bredt spekter av informasjon og man får samtidig erfaringer som fotballklubbene har hatt rundt mitt dette. En ulempe er at i et slikt intervju kan informasjonen bli pyntet på og de velger gjerne å snakke sin egen klubb opp i skyene, og de unnlater å gi informasjon som kan svekke deres klubb. Dette til tross mener jeg at å gjennomføre et intervju med klubbene, vil gi meg nyttig og mye informasjon rundt temaet mitt.

Jeg har valgt å bruke et semistrukturert intervju, dette er et intervju som strukturert på forhånd, men hva som innholdet fra intervju til intervju kan variere (Tjora, 2010), dette kommer helt an på hva intervjuobjektet kan mye om og hva intervjuobjektet ønsker å snakke mye om rundt mitt tema. De klubbene som valgte å bli med i min forskning fikk valget mellom å gjennomføre intervju gjennom et møte eller å svare på spørsmål gjennom et spørreskjema som ble sendt ut til klubbene. I forkant av intervjuene lagde jeg en intervjuguide, denne intervjuguiden ble sendt ut til klubbene i forkant av møtene, slik at de kunne forberede seg litt på hva de ble spurt. Intervjuguiden inneholdt ulike temaer som visjon og mål, den økonomiske situasjonen i Eliteserien, lisensordningen, covid-19, organisering, kostnader og inntekter.

I den kvantitative delen av datainnhenting valgte jeg å gjennomføre økonomiske analyser av regnskapene til klubbene. Jeg valgte å ta for meg 7 nøkkeltall som jeg mener er relevante i forhold til fotballklubber. Innhenting av disse tallene til min økonomiske analyse var en krevende jobb, men ved hjelp av proff.no, årsberetninger og årsrapporter klarte jeg å samle data som kan beskrive den økonomiske situasjonen i Eliteserien. I forkant lagde jeg et dokument der jeg sammenstilte alle dataene, og brukte formler slik at

den økonomiske analysen ble så nøyaktig som mulig. I de fleste tilfeller i kvantitativ metode er det ikke selve målingen eller tallet, men tolkningen og bruken av den som byr på utfordringer (Nyeng, 2012). For eksempel kan likviditetsgrad 1 i en gitt klubb være på 0,80, selv om dette tallet er svaret så er det tolkningen av dette tallet som betyr noe for den som skal lese forskningen. Så her vil det være hensiktsmessig å tolke resultatene også. Selv om det kanskje er to streker under svaret i første omgang.

4.2 Utvalg

Johannessen med flere (2011) nevner tre ting man må gjøre rede for i en kvalitativ undersøkelse og en kvantitativ undersøkelse, dette er utvalgsstørrelse, utvalgsstrategi og rekruttering.

Utvalgsstørrelsen er vanskelig å forutsi i forkant av studien, men som regel bør utvalget være så stort som mulig, slik at man dekker så mange mulig meninger som mulig og at konklusjonen man kommer fram til er representativt for det man vil forske på. Jeg sendt tidlig i vinter ut e-poster til klubbene, for å få med flest mulig informanter. Jeg sendte ut e-poster til alle klubbene i Eliteserien som spilte i Eliteserien i 2022 og de tre klubbene som rykket ned til Obos-ligaen i fjor. 7 av 19 klubber kunne stille til intervjuene, jeg mener dette er et representativt utvalg, der jeg har med både store, mellomstore og små klubber økonomisk sett, sånn sett har jeg dekket alle økonomier i Eliteserien. Utvalgsstørrelsen for den økonomiske analysen har jeg analysert de 16 klubbene som var i Eliteserien i 2021 dette med utgangspunktet i at jeg skal vurdere den økonomiske situasjonen fra 2016 til 2021 og jeg tror hvis man hadde inkludert flere klubber hadde det blitt for mange klubber å analysere, og det hadde krevd mer tid og ressurser.

I kvantitative undersøkelser er det mest vanlig å utvalget blir trukket ut tilfeldig ut ifra en gruppe mennesker, mens i kvalitative undersøkelser er det vanlig å velge et utvalg man tror kan svare på det vi lurer på (Johannessen, 2011). I den kvalitative delen, har jeg valgt meg ut alle klubbene som spiller i Eliteserien i 2022 og de klubbene som rykket ned til obos-ligaen i 2021. Jeg mener at alle klubber er representative til å være med i mitt intervju, for å svare på om det er bærekraftig for klubber å motta investorpenger eller ikke. Her er målet å få et godt representativt resultat, derfor mener jeg at det er riktig å inkludere alle klubbene i Eliteserien. I den kvantitative delen med økonomisk analyse har jeg også dere valgt å inkludere alle klubbene i Eliteserien, fordi der skal man også få et representativt

utfall av den økonomiske analysen, og de klubbene jeg har inkludert der mener jeg gir et godt bilde av den økonomiske situasjonen for klubber i Eliteserien. Både i den kvantitative og den kvalitative delen ønsket jeg å få med klubber i begge ender av skalaen, klubber som gjør det godt økonomisk og klubber som ikke gjør det så godt økonomisk, det gjør at resultatet blir mest mulig detaljert og man får et riktig bilde av hva klubbene mener om investorpenger og i den økonomiske analysen får man et riktig bilde om den økonomiske situasjonen i Eliteserien.

Rekrutteringen foregikk på e-post for de som skulle svare på intervjuene mine, en standard e-post ble sendt ut i første omgang (vedlegg 1), der jeg forklarte hva jeg ville skrive om og hva spørsmålene omhandlet. Som nevnt tidligere sendt jeg ut e-poster til 18 klubber, hvorav 7 klubber var positive til å delta i studien. Jeg fant fort ut at jeg måtte intervju personer i klubbene som hadde styringen på den økonomiske biten av klubben, derfor var alle de 7 informantene var økonomisjefer og de hadde sentrale roller i den daglige styringen på økonomien. Noen hadde jobbet i klubben i 2 år, mens de mest erfarne hadde jobbet i klubben i 18 år, flesteparten av informantene hadde hatt jobben i over 7 år, så informantene skal ha opparbeidet seg en del erfaringer innen sitt område. Tidlig i prosess ønsket informantene å være anonyme, slik at de som svarer på intervjuet (vedlegg 2) kan man ikke spore i teksten. Dermed blir full anonymitet fulgt. Informant 1,2,3 også videre vil brukes i oppgaven når jeg nevner informantene. Jeg er meget takknemlig for at klubbene ønsket å delta. Det skal også skal de sies at det er forståelig for de klubbene som ikke valgt å delta i min studie, mange nevner at de ikke har kapasitet og ressurser tilgjengelig for å delta, og det er fullt forståelig i en ellers hektisk hverdag.

Jeg sendte en e-post til Norges Fotballforbund, fordi jeg tenkte at de hadde informasjon som kunne hjelpe meg på veien med å svare på min problemstilling. De ville stille til intervju og svarene de gir meg er ikke anonymisert. Rune Nordhaug deltok på et intervju, som nevnt i kapittel 3.2.1. Spørsmålene jeg stilte Rune Nordhaug var veldig lik de spørsmålene som jeg stilte til fotballklubbene, men med noen unntak (Vedlegg 3).

4.3 Datainnsamlingen

I dette underkapittelet vil jeg gå inn på data som er samlet inn. Første vil jeg gå inn på data som er brukt i den økonomiske analysen. Til slutt vil jeg skrive litt om intervjuprosessen, da hvordan utarbeidelse av intervjuet, gjennomføring av intervjuet, bearbeiding av data og informasjon og analyse av informasjonen man fikk i intervjuet.

4.3.1 Den økonomiske analysen

Som nevnt tidligere vil jeg gjennomføre en økonomisk analyse, der jeg ser analyser den økonomiske situasjonen i Eliteserien ved hjelp av åtte nøkkeltall. Tidlig startet jeg å samle inn tall til analysen. Tallene i analysen er for de klubbene som spilte i Eliteserien i 2021, bortsett fra Mjøndalen IF Fotball, da tall for denne klubben ikke kunne finnes offentlig på nett. Derfor vil analysen bestå av 15 klubber, klubbene er nevnt nedenfor og hvilke regnskap jeg har valgt å bruke for de respektive klubbene.

Klubb	Regnskap brukt i analysen (kilder: s.76)
Molde FK	Molde Fotballklubb (1)
Rosenborg BK	Rosenborg Ballklubb (2)
Bodø/Glimt FK	FK Bodø/Glimt (3)
Vålerenga IF	Vålerenga Fotball Elite og Vålerenga Fotball AS (4)
Kristiansund BK	Kristiansund Ballklubb (5)
FK Haugesund	FK Haugesund AS (6)
Strømsgodset IF	Strømsgodset Toppfotball (7)
Odd BK	Odds Ballklubb (8)
Lillestrøm SK	Lillestrøm Sportsklubb (9)
Sarpsborg 08	Sarpsborg 08 Fotballforening (10)
Tromsø IL	Tromsø Idrettslag (11)
Viking Fotball	Viking Fotballklubb (12)
Sandefjord Fotball	Release Arena (13)
Stabæk Fotball	Stabæk Fotball (14)
Brann SK	Sportsklubben Brann (15)

Tabell 4.1: Klubber i den økonomiske analysen med tilhørende regnskap

For å sjekke at tallene fra Proff.no stemmer, brukte jeg årsrapporter og årsberetningene til klubbene, dette for å sikre at tallene stemmer og for å regne ut tall for de årene som manglet i regnskapene til Proff.no. For eksempel for FK Bodø/Glimt var det regnskapstall kun fram til 2017, det vil si at jeg måtte bruke årsrapporter for 2018, 2019, 2020 og 2021, for å beregne nøkkeltall til analysen min. Klubbene har forskjellige selskaper innad i laget, der stadion har et eget regnskap, fotballaget har et eget regnskap og konsernet i klubbene har et eget regnskap. Jeg har valgt å bruke regnskapene til klubbene, dette fordi det er det som gir et godt bilde av fotballhverdagen til klubbene og det er regnskapene til klubbene som viser den sportslige hverdagen til klubbene presentert i tall. I Vålerenga Fotball sitt tilfelle har jeg valgt å ta et gjennomsnitt av Vålerenga Fotball AS (konsernet) og Vålerenga Elite AS (regnskapet til klubben), dette fordi at de tallene som Vålerenga presenterte i årsrapporten sin stemte ikke med regnskapet til konsernet eller regnskapet til klubben på Proff.no, et gjennomsnitt av regnskapet til klubben og konsernet gir et godt bilde av den økonomiske situasjonen i Vålerenga Fotball, derfor velger jeg å gjøre det slik.

Etter at innhenting av data til analysen var ferdig, ble analysene gjennomført. Analysene gikk ut på å sammenligne tallene for klubbene med hverandre, finne et gjennomsnitt på hvert nøkkeldata og se på hvilke klubber som er over eller under snittet. Så på hva som er eller kan være årsaken til nøkkeltallene og hva klubbene bør prestere bedre på og hva de bør fortsette med.

Samtidig som at den økonomiske analysen skal si noe om hvordan økonomistyringen er i Eliteserien, så vil jeg også inkludere det finansielle oppfølgingssystemet (FOS) fra 2016 til 2020, dette sier noe om økonomistyringen og hvilken tilstand økonomien til klubbene er gjennom FOS. Intervju med Rune Nordhaug i NFF vil inkluderes i den delen med hvordan økonomistyringen er, han nevnte et par gode punkt som forklarer litt hvordan situasjonen er.

For å oppsummere litt, så vil nøkkeltallanalyse, FOS og intervju med Rune Nordhaug hjelpe med å svare på del 1 av min problemstilling som er: hvordan er økonomistyringen i Eliteserien?

4.3.2 Intervjuprosessen

Intervjuprosessen starten med å utforme en intervjuguide (vedlegg 2). Intervjuguiden skulle gjøre at både jeg og informantene skulle ha et hjelpemiddel til å kategorisere og strukturere spørsmålene. Informantene fikk samme type spørsmål og tema, på den måten fikk man mange meninger om samme tema. De første spørsmålene var generelle spørsmål og etter hvert ble spørsmålene litt mer komplekse.

Intervjuguiden ble i forkant av intervjuet sendt til veileder og andre fotballinteresserte, dette for å rette på spørsmålene språklig og at spørsmålene mine hadde en relevans til det jeg skal finne ut. Hele tiden var det viktig for meg å sette pris på at informantene tok seg tid til å svare på mine spørsmål og spurte jevnlig om det var noe de lurte på.

Gjennomføringen av intervjuet foregikk både på Teams (videomøte), via telefon og tre respondenter svarte på spørsmålene via et spørreskjema, da de hadde begrenset med tid til et møte eller en telefonsamtale. Man skulle helst sett at personlige intervjuer kunne gjennomføres, men det hadde vært krevende i forhold til tid og kostnad. Det man mister ved et telefonintervju og når man mottar spørsmålene via et spørreskjema er man vil gå glipp av kroppsspråket til informanten, men det anser jeg ikke å være påvirkende for det endelige resultatet. Oppfølgingsspørsmål i et mailintervju uteblir, men der kunne jeg sende e-post med disse spørsmålene, hvis det var noe mer jeg lurte på. Intervjuene på videomøtet og på telefon hadde ingen øvre eller nedre grense for tid, informantene har forskjellige arbeidshverdag, noen har bedre tid enn andre, så hvis en informant ville snakke videre for eksempel så var jeg åpen for det. For å sikre at jeg fikk med meg det som ble sagt i intervjuene, valgte jeg å ta opp samtale ved hjelp av taleopptak, da med informantenes samtykke. Dette gjorde at jeg kunne fokusere på samtalen og man slipper å ta notater underveis.

Etter at intervjuene var avsluttet, gikk videre arbeid til å høre gjennom taleopptakene og skrive det ned i et dokument, dette gjør det enklere for meg å analysere og tolke informasjonen videre i oppgaven. For å opprettholde anonymiteten til respondentene ble dette skrevet på bokmål, for å ikke avsløre dialekt for eksempel.

Avslutningsvis i intervjuprosessen var det å gjennomføre analyse av datamaterialet. Analysen av datamaterialet startet med å renskrive teksten, slik at setningene ble mer velformulerte. Svarene informantene ga meg ble så undersøkt, for å finne likheter og ulikheter i dataene. Det man fort ser når man analyser datamaterialet er at det dannes ulike kategorier, dette har nok med intervjuguiden å gjøre, der forskjellige spørsmål inneholder flere kategorier. Alle intervjuer ble lest gjennom flere ganger i ettertid av intervjuet, på denne måten fikk jeg kvalitetssikret arbeidet og sjekke at jeg har fått med alt informantene ga meg av informasjon.

4.4 Kvaliteten på data

Etter man er ferdig å samle inn data til oppgaven, er det hensiktsmessig å foreta en vurdering på kvaliteten av data og på den informasjon man har samlet. Evaluering av data kan gjøres ved å se på reliabilitet og validitet til datamaterialet (Nyeng, 2012). I dette underkapittelet vil jeg vurdere oppgavens reliabilitet og validitet, dette da med et kvalitativt og kvantitativt perspektiv, samt utfordringer knyttet til metodene vi har brukt.

4.4.1 Reliabilitet – holdbarhet i data

Reliabilitet sier noe om holdbarheten i datamaterialet, reliabilitet handler om hvor robust en undersøkelse eller en konkret måling er og om dataene er tillitsvekkende eller til å stole på (Nyeng, 2012).

I min utredning er det kvantitative datamateriale bestående av revisorgodkjente årsregnskaper og årsrapporter. Etersom alle regnskapene og årsrapportene er godkjent av revisorer, vil jeg anse det slik at holdbarheten i dataene er høy. De regnskapene jeg har brukt i min økonomisk analyse er også tilgjengelig for alle, noe som taler for en høy holdbarhet i datamaterialet. Regnskap fra Proff.no tar utgangspunkt i Brønnøysundregisteret og årsregnskapene til klubbene noe som også taler for at dataene har høy holdbarhet. Mennesker kan imidlertid gjøre feil, så man skal være klar over at regnskapene kan inneholde feil. Jeg anser denne typen tilfeller av feil som liten. Så er det noe man kaller plottefeil, dette er feil når jeg skal regne ut de forskjellige nøkkeltallene i Excel, fordi når man skal lese av tall og plote det inn i Excel, kan det ha oppstått plottefeil. Risikoen for plottefeil er liten, dette sikrer jeg gjennom at jeg sjekker om tallene i mitt Excel-dokument stemmer med årsrapportene og regnskapstallene på Proff.no.

Når det gjelder det kvalitative datamaterialet har det blitt gjennomført gjennom et videomøte, telefonintervju og et såkalt mailintervju. I et videomøte kan man plukke opp stemningen i møtet, fordi da ser man informanten og informanten ser meg, da kan man lettere tilpasse intervjuet etter hvordan stemningen er. Det er det som er problematisk med telefonintervju og mailintervju, der klarer man ikke å plukke opp sinnsstemningen i intervjuet.

Alle måter å samle inn informasjon på ved intervju har sine fordeler og ulemper. Ulempene med mailintervju for eksempel er at da legger man kanskje ikke så mye i svarene og man svarer kortere enn ved et telefonintervju og videomøte, på en annen side så er det lett å gå ut av kontekst i telefonintervju og videomøte, man kan starte å snakke om andre ting enn det man vil forske på. Ved et telefonintervju og videomøte kan man skape en relasjon til informanten, noe som kan gjøre at informanten vil gi deg masse informasjon, denne relasjonen blir ikke skapt ved et mailintervju.

For å gi studien mest mulig holdbarhet i det kvalitative arbeidet er intervjuguiden er godt virkemiddel. Intervjuguiden gjør at man har en slags mal man skal følge, dette både for meg og for informanten, men informantene fikk mulighet til å gå inn på temaer som var relevant til min oppgave, som ikke var nevnt i intervjuguiden. Denne guiden ble sendt ut til informantene noen dager før intervjuet skulle gjennomføres og de som fikk intervjuet som et dokument på e-post, fikk en svarfrist som de skulle følge. Intervjuguiden gjør at informantene svarer på de samme spørsmålene, og man får svar på det en lurer på. Holdbarheten i det kvalitative arbeidet anser jeg derfor for å være høy, da intervjuguiden gjorde at jeg hadde en mal å følge i intervjuet.

4.4.2 Validitet - gyldighet i data

Validitet handler måling av det man ønsker å måle, eller at en undersøker det fenomenet man ønsker å undersøke – og ikke noe annet (Nyeng, 2012). I følge Nyeng (2012) sies det at empiriske data har en verdi selv om det ikke er 100 % gyldig, ettersom man sjeldent oppnår fullkomment valide resultater. Intern validitet og ekstern validitet er to ulike typer validiteter. Intern validitet handler om kausalitet, altså om hvor sikker man kan være på å ha avdekket forholdet mellom årsak og virkning (Nyeng, 2012). Ekstern validitet handler om generaliserbarhet, eller om overførbarhet til andre settinger enn det som er undersøkt (Nyeng, 2012).

Som nevnt tidligere er regnskapsdataene revidert av revisor og regnskapstall fra Brønnøysundregisteret via Proff.no, dette skal være tall å stole på. Men, det kan være at tallene kan være misvisende, i forhold til at klubben kan ha endret struktur eller at det har endret poster internt i regnskapene sine. For å unngå en svekkelse i indre validitet, har jeg kontaktet de som er ansvarlig for økonomien i de respektive klubbene, hvis det er noe jeg har lurt på eller om det har oppstått usikkerhet i tallene. Når det gjelder intern validitet i det kvalitative arbeidet så har jeg intervjuet personer som har drevet med økonomi i klubbene over flere år, sånn sett er personene jeg intervjuet til å stole på. De kan selvfølgelig unnlate å gi informasjon eller pynte på sannheten, men jeg har hele tiden vurdert og analysert informasjonen jeg har anskaffet gjennom intervjuene, det handler om å luke ut det som ikke er relevant og inkludere det som er relevant for min oppgave.

Ekstern validitet er om min oppgave kan føres over til andre settinger. Det kvantitative arbeidet mener jeg kan overføres i flere sammenhenger, spesielt i idretter som er lik som fotballen, sånn som håndball eller ishockey for eksempel. Generelt den økonomiske analysen kan brukes i andre ligaer enn Eliteserien, den kan brukes av næringslivet og andre som kan ha bruk for en økonomisk analyse. I det kvalitative arbeidet intervjuer jeg 7 klubber, jeg mener dette kan overføres til resten av klubbene også. Jeg har fått med et jevnt utvalg av klubber, klubber som er store klubber økonomisk, de klubben som er middels stor og de mindre klubbene, så alle klubbene i Eliteserien kan relatere seg til det kvalitative arbeidet. Jeg har intervjuet ca.36% av alle klubbene i Eliteserien i 2022 medregnet de som rykket ned Obos-ligaen i 2021, dette er en relativ stor prosentandel og mine svar i denne oppgaven vil også være representativt for resten av Eliteserien også. Det kvalitative arbeidet som inneholder investorpenger og bærekraftig økonomi, kan i aller høyeste grad overføres til andre ligaer, selv om Eliteserien er en liten liga i europeisk sammenheng, kan nok dette temaet også relateres til de store ligaene, hvor investorpenger har en større påvirkning på klubbene enn i Eliteserien.

4.5 Etikk

I dette underkapittel vil jeg gå innpå etiske vurderinger rundt det kvalitative intervjuet. Det som skiller det kvalitative arbeidet fra det kvantitative, er at i det kvalitative arbeidet har det vært kontakt mellom informant og forsker, det kan skape noen etiske spørsmål og vurdering, mens i det kvantitative arbeidet er all informasjon offentlig, derav skaper det mindre etiske spørsmål.

Når man skal gjennomføre et prosjekt må det som oftest meldes til Norsk Senter for Forskningsdata (NSD). Ifølge NSD (2022) trenger man ikke å melde til NSD, hvis man ikke behandler personopplysninger i prosjektet. For at prosjektet skal regnes som anonymt, kan ingen personer i noen fase av prosjektet være mulig å identifisere. Lydopptak er mulig å bruke i et prosjekt som ikke er meldepliktig. I mine intervjuer med klubbene har jeg hele tiden opprettholdt deres anonymitet, hilsninger og andre personlig ting ble snakket om før opptakene ble gjort, dette for å opprettholde anonymiteten til informanten.

Den informasjonen som NFF og Rune Nordhaug har gitt meg, har jeg sendt en mail til vedkommende, der han sier at det er ingenting som han sier i intervjuet som han vil holde anonymt, så her har jeg samtykke fra Nordhaug om at jeg kan benytte hans navn i min oppgave. Alle de andre personene som deltok i mine intervjuet, har jeg fått samtykke fra at de ønsker å delta i min studie, fordi ifølge NSD (2022) må et samtykke være frivillig, uttrykkelig og informert. I alle e-poster og ved kontakt med informantene var det hele tiden viktig å informere de om oppgaven, anonymitet og at de underveis kunne velge å trekke seg fra å være med i oppgaven. Informantene er informert om at alt av informasjon blir i ettertid av oppgaven slettet, slik at informasjonen ikke skal komme ut og at andre kan finne ut eventuell viktig informasjon om klubbene.

5.0 Resultat

I denne delen av oppgaven vil jeg presentere funn som jeg gjort i den økonomiske analysen og funn gjennom intervjuene jeg har gjennomført. Funnene skal hjelpe meg å svare på problemstillingen min:

“Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å motta investorpenger?”

I den kvalitative delen av forskningen vil jeg løfte frem informantenes mening, deres meninger vil bli fremmet gjennom sitater og jeg vil prøve å tolke svarene til informantene med egne ord slik at man får et bedre innblikk i informantenes meninger. I den kvantitative delen vil jeg først presentere resultatene for min økonomiske analyse, deretter prøve å tolke tallene til skriftspråk, hva er det tallene sier.

5.1 Økonomistyringen i Eliteserien

I dette underkapittelet vil jeg presentere resultater som omhandler økonomistyringen i Eliteserien. Først vil presentere noen punkter fra intervju med Rune Nordhaug der han går inn på hvordan økonomien har vært de siste 5-6 årene, deretter vil jeg kommentere det finansielle oppfølgingssystemet (FOS) fra 2016 til 2020. Avslutningsvis vil jeg presentere resultater i den økonomiske analysen med de 8 nøkkeltallene jeg har beregnet for Eliteserien fra 2016 til 2021.

5.1.1 Intervju med Rune Nordhaug og FOS

Som nevnt i kapittel 3.2.1 har NFF noen økonomiske mål. De overordnede målene for økonomien i Eliteserien er at klubbene ikke skal gå konkurs og økonomien i klubbene klarer å bære seg selv. Andre mål er at klubbene skal ha en bærekraftig økonomi og at klubbene skal utvikle seg i riktig retning, både sportslig og økonomisk.

Rune forteller videre i intervjuet noe om økonomien de siste 5-6 årene:

“Det har vært en ganske stabil økonomi de siste 5-6 årene for klubbene i Eliteserien, og man kan ikke være misfornøyd med hvordan klubbene har håndtert økonomien sin hvis vi

ser på de siste 5-6 årene. Man har sett at noen klubber har fått kortsiktige utfordringer, men de har håndtert disse utfordringene godt når de har oppstått”.

Nordhaug og NFF er fornøyd med de siste 5-6 årenes økonomi i klubbene i Eliteserien, dette er nok et resultat av at det finansielle oppfølgingssystemet fungerer slik det skal. De siste 2 årene har i stor grad vært påvirket av Covid-19 og pandemi, dette er noe Rune også fortalte om i intervjuet:

“Under pandemien har myndighetene spilt godt på lag med klubbenes utfordringer. Til tross for pandemien, har man sammen med sponsorer, staten, supportere og den evnen til å tilpasse seg forholdene, klart å stå imot de utfordringene pandemien har ført til”.

Det har nok ikke vært bare lett å drive en fotballklubb i en pandemi, og de gode støttespillerne som klubbene har, har nok ført til at klubbene har kommet godt ut av de to siste årene til tross restriksjoner på antall tilskuere på kamp og andre smittevernregler.

Nordhaug nevner videre at klubbene arbeider godt innenfor deres rammebetingelser, men fotball er en business med mange x - faktorer, og en av disse er sportslige prestasjoner. Presterer man ikke sportslig kan det føre til mindre publikum og færre sponsorer vil bidra til klubben din. På en annen side hvis man opplever gode sportslige resultater, vil det ha en positiv påvirkning på økonomien til klubbene. Den andre x-faktoren er at man ikke klarer å balansere kostnadene i forhold til inntektene, man er avhengig av å ha mer inntekter enn kostnader i en bedrift for at bedriften på sikt skal være levedyktig, klarer man ikke å balansere kostnadene i forhold til inntektene over tid, vil man i ytterste konsekvens kanskje gå konkurs. Andre x faktorer Nordhaug nevner er at klubben hele tiden må investere i trenerapparat, spillere, infrastruktur også videre, noe som kan være kostbart.

I spørsmål om lisensordningen var et riktig steg mot en sunnere økonomi i Eliteserien, informerer Nordhaug om dette:

“Absolutt, det er noe som er veldig godt dokumentert også, tilbake i 2011 var Eliteserien blant de dårligste i Europa som leverte underskudd år etter år. I løpet av FOS har vi blitt en av de beste ligaene i Europa på bærekraftig økonomi, der man har en økonomi som man kan håndtere med opptjent EK eller at man drifter på overskudd”.

FOS skal jeg kommentere senere i dette kapittelet. Men ifølge NFF og Nordhaug har lisensieringen fungert som den skulle. Der de fleste klubbene leverte underskudd rundt 2011, ser man nå gjennom lisensordningen at klubbene leverer gode resultater. I Eliteserien er det siste eksempelet på konkurs Lyn i 2011 (NRK, 2011), det vil si at på 11 år har ikke en klubb gått konkurs i de høyere divisjonene, da har NFF gjennomført målet sitt med at klubbene ikke skal gå konkurs, dette skal nok lisensordningene ha mye av æren for. Det at man kontinuerlig kontrollerer økonomien i Eliteserien tror jeg var et riktig steg mot en mer bærekraftig økonomi, fordi da kan NFF jevnlig kontrollen økonomien til klubbene og det gjør at man jevnlig kan få annerkjennelse for den jobben som gjøres i økonomiavdelingene i Eliteserien.

Rune sier avslutningsvis, at FOS ikke er perfekt. De reviderer systemet ofte og de ser stadig på elementer i systemet som kan forbedres. En ser at FOS ivaretar alt fra de mindre økonomier til større økonomier, og etter innføringen av FOS har man sett at økonomien i Eliteserien har blitt bedre totalt sett.

5.1.2 FOS - 2015 til 2020

I min økonomiske analyse velger jeg å bruke økonomiske resultater fra 2016 til 2021. Men siden FOS for 2021 er klart etter denne oppgaven er levert inn velger jeg å inkludere 2015 her. Her kan vi se det finansielle oppfølgingssystemet fra 2015 til 2020:

	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori	Kategori
	30.06.2015	31.12.2015	30.06.2016	31.12.2016	30.06.2017	31.12.2017	30.06.2018	31.12.2018	30.06.2019	31.12.2019	30.06.2020	31.12.2020
Bodø/Glimt	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III
Brann	I	I	I	II	II	II	II	II	II	II	I	II
Haugesund	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III
Kristiansund	I	I	I	II	III	II	II	III	II	II	II	II
Lillestrøm	II	II	II	II	II	II	II	II	II	II	III	III
Mjøndalen	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III	III
Molde	II	III	III	III	II	II	II	III	III	III	II	III
Odd	II	III	III	II	II	III	II	II	II	II	III	III
Rosenborg	II	III	III	III	III	III	II	II	II	III	III	III
Sandefjord	II	II	II	II	II	II	II	II	I	II	II	II
Sarpsborg	III	III	III	III	III	III	III	III	III	II	I	III
Stabæk	II	III	II	I	II	II	II	II	III	III	III	III
Strømsgodset	III	III	III	III	II	III	II	III	II	II	III	II
Tromsø	II	II	II	III	III	I	III	III	II	II	II	II
Viking	I	II	I	I	I	I	II	II	II	III	I	III
Vålerenga	II	II	II	II	II	II	II	II	II	II	III	III

Figur 5.1: FOS 2015-2020 (Fotball.no, 2021b).

Figur 5.1 ovenfor viser som sagt FOS for 2015 til 2020. For å oppsummere kort fra teorien: havner klubbene i rød kategori, må man utarbeide en handlingsplan for å komme

opp på gul og grønn kategori, gul og grønn er tilfredsstillende nok, men klubbene bør etterstrebe å være i grønn kategori, siden det indikerer at klubbene har kontroll på økonomien i klubben. Ut ifra denne tabellen kan vi trekke noen konklusjoner på hvordan den økonomiske styringen har vært:

Den røde kategorien:

Det en ser her er at noen av de klubbene som havner i den røde kategorien, er klubber som er mindre, for eksempel Kristiansund, Stabæk og Sandefjord, men man ser også at veletablerte og større klubber som Viking og Brann har havnet i rød kategori i denne perioden. Tabellen viser at de som havner i rød kategori ikke er der veldig lenge, kun en periode stort sett. Dette er klubber som Sarpsborg, Stabæk og Tromsø blant annet. De lengste periodene med rød kategori er på tre perioder på rad med klubber som Brann og Kristiansund, mens Viking har en periode fra starten av 2015 til starten av 2017 med 4/5 perioder i rød kategori.

En overordnet forklaring på hvorfor de havner i rød kategori er fordi de ikke leverer på de nøkkeltallene NFF krever i forhold til økonomi. En annen god forklaring er at de klubbene som havner i rød kategori, har noen rykket ned fra Eliteserien til Obos-ligaen, dette fører med seg noen forhold som påvirker økonomien. Overgangen fra å spille i Eliteserien til Obos-ligaen er ikke bare enkelt. Sandefjord rykket blant annet ned fra Eliteserien i 2018, da havnet de i rød kategori i starten av 2019, Kristiansund spilte i obos-ligaen fra 2014 til 2016 og man kan se at de havnet i den røde kategorien i denne perioden. Brann spilte også i obos-ligaen i 2015, i den perioden havnet de også i den røde kategorien. Så det at noen av klubbene havner i den røde kategorien, synes å ha en sammenheng med at de spiller i Obos-ligaen.

3 av 16 lag havnet i rød kategori i starten av 2020, en grunn til dette kan være relatert til covid-19. Man ser imidlertid fort at de som havner i rød kategori klatrer fort opp til gul og grønn kategori. Viking og Sarpsborg er et eksempel på dette, hvor de første havner i rød kategori, og deretter grønn kategori ved slutten av sesongen, noe som kan indikere at FOS fungerer slik det skal, da Viking og Sarpsborg fikk kontroll på økonomien sin etter de har vært i den røde kategorien.

Gul og grønn kategori:

Selv om noen klubber havnet i rød kategori, ser vi at de fleste klubber havner i gul og grønn kategori, noe som tyder på god økonomisk kontroll i klubbene i Eliteserien og at FOS har vært et godt virkemiddel for å skape denne gode økonomiske kontrollen.

På slutten av 2020 sesongen havnet hele 10 av 16 klubber i grønn kategori, og resterende i gul kategori. Noe av forklaringen på dette kan være at kompensasjonsordningene fra staten har vært gode, og at sponsorer, supporter og andre samarbeidspartnere har spilt på lag med klubbene i en tid med pandemi og restriksjoner, en annen forklaring er rett og slett at klubben jobber godt generelt med økonomien sin i det daglige.

Hovedgrunnen til at man havner i gul og grønn kategori er man presterer godt økonomisk. Noen av de klubbene som havnet i gul og spesielt grønn kategori fra 2015 til 2020 har også spilt i Europeiske turneringer. Rosenborg blant annet spilte i gruppespillet i Europa League fra 2015 til 2019, i FOS i denne perioden havnet de i grønn kategori 5 av 8 tilfeller. Dette ser man også på Sarpsborg, de spilte i Europa League i sesongen 2018 og 2019, i den perioden havnet de i grønn kategori.

Men hvis man skal trekke frem noen klubber som har levert godt gjennom hele perioden, så er det spesielt Bodø/Glimt, Mjøndalen og Sarpsborg, her er det over hele perioden grønn kategori, med unntak av Sarpsborg på slutten av 2019 og starten av 2020. Det som kjennetegner disse lagene er at de klarer å utnytte de få ressursene de har til det maksimale, Sarpsborg 08 er kjent for å kjøpe spillere for en billig penge, utvikle disse spillerne og selge de videre til en høy pengesum når de har nådd et visst potensial, et eksempel på dette er Krepin Diatta, der de kjøpte han for en billig penge og solgte han til belgiske fotball for 20-30 millioner ifølge norske medier (NRK, 2018). Trampolineøkonomien kommer til syne for Sarpsborg sin del fra 2019 til 2020. Starten av 2019 var de i grønn kategori, deretter gul kategori på slutten av 2019 sesongen, rød kategori så i starten av 2020 og deretter grønn kategori i slutten av 2020 sesongen, her blir gode perioder erstattet med en dårlig periode, før man ender opp i en god periode igjen, noe som kjennetegner en klubb som har trampolineøkonomi som nevnt i kapittel 3.2.3.

Hvis man ser isolert på alle sesongene, er det 2018 sesongen som utmerker seg, i dette året havner ingen av klubbene i rød kategori. I 2018 havner 68 % av klubbene i gul kategori,

mens resterende 22 % havner i grønn kategori. Så her fortjener klubbene en klapp på skuldra for jobben som er gjort, og de bør se på hva de gjorde i denne perioden, for å prøve å gjenskape dette oftere, for det bør være målet, at så mange klubber som mulig gjør det godt økonomisk. Noen må jo rykke ned eller noen må tape fotballkamper, så en situasjon der alle gjør det godt økonomisk er nok ønsketenkning, men FOS for 2018 taler for seg, der leverer alle gode økonomiske tall.

For å oppsummere viser FOS for 2015 til 2020 sesongen at klubbene stort sett har kontroll på økonomistyringen sin, i noen tilfeller ser en at klubber havner i rød kategori, men de er der i korte perioder. Jevnt over leverer alle klubber gule og grønne tall, noe som er et godt tegn, og det viser at både NFF og klubbene har kontroll på det de driver med. Så gjenstår det å se når FOS for 2021 blir publisert, hvordan den økonomiske situasjonen er per i dag.

5.1.3 Økonomisk analyse

Til nå har jeg sett på hva NFF og FOS kan gi av informasjon om økonomistyringen i Eliteserien. I dette underkapittel vil jeg presentere funn i min økonomiske analyse, som nevnt tidligere vil jeg gå inn på 8 nøkkeltall: Årsresultat, egenkapitalandel i %, total kapitalrentabilitet, egenkapitalrentabilitet, likviditetsgrad 1, gjeldsgrad, driftsmargin og lønnskostnad.

5.1.3.1 Årsresultat

Årsresultat er bunnlinjen i regnskapet, tallet viser hvor mye en klubb sitter igjen med ved årets slutt, etter de har summert opp alle inntektene og redusert dette tallet med alle kostnadene. Tabellen nedenfor viser årsresultat (i kr) for klubbene i Eliteserien fra 2016 til 2021:

Klubb/År	<u>2016</u>	<u>2017</u>	<u>2018</u>	<u>2019</u>	<u>2020</u>	<u>2021</u>
Molde	213 000	160 000	(163 000)	494 859	74 879 001	(72 762)
Rosenborg	33 170 000	41 169 000	(20 210 000)	5 904 000	(33 792 000)	(39 053 000)
Bodø/Glimt	724 000	2 960 000	1 768 236	11 750 378	22 155 031	39 464 582
Vålerenga	969 500	19 500	1 660 000	70 500	3 794 500	-
Kristiansund	110 000	1 604 000	4 606 000	429 000	547 000	(1 197 000)
Haugesund	(4 457 000)	(1 614 000)	(23 413 000)	729 000	1 496 000	-
Strømsgodset	0	0	0	(11 954 000)	(2 954 000)	276 894
Odd	(1 194 000)	8 560 000	(5 276 000)	(4 735 000)	2 607 984	2 161 852
Lillestrøm	4 292 174	3 417 627	(5 246 567)	(12 587 547)	2 902 586	3 008 957
Sarpsborg	4 410 000	6 637 000	48 497 000	(4 299 000)	7 208 000	(6 621 946)
Tromsø	618 000	643 000	2 066 000	148 000	310 000	771 200
Viking	422 000	746 000	667 000	(403 000)	457 000	349 000
Sandefjord	0	0	0	0	0	-
Stabæk	0	0	0	0	1 305 000	(587 000)
Brann	3 649 000	3 659 000	25 653 000	9 653 000	(6 662 000)	(7 737 333)

Tabell 5.1: Årsresultat for klubbene i Eliteserien fra 2016 til 2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``)

Tabell 5.1 viser både underskudd for noen klubber og overskudd for andre klubber. Det man kan se fra tabellen er at Rosenborg leverte i 2020 og 2021 et underskudd på 33 MNOK og 39 MNOK. Dette er nok et direkte resultat av at de ikke har vært med i Europa League gruppespillet på noen år og at budsjettene har tatt høyde for at de skal spille i Europeiske turneringer. En forklaring på dårlige økonomisk resultater for Rosenborg i 2020 er at driftsinntektene ble redusert med 135 MNOK fra 2019 til 2020. Molde leverte i 2020 et overskudd på 74.8 MNOK, dette er analysens beste resultat, men i 2021 leverte de et underskudd. Årsaken til dette er ifølge regnskapene til Molde at medlemsinntekter/tilskudd ble redusert med 114 MNOK, markedsmidlene fra NFF, NTF og UEFA er det som påvirker dette. Tabellen viser også flere lags dårlige økonomiske resultater de siste årene, dette blant annet Brann og Sarpsborg. Disse to klubbene leverte gode overskudd fra 2016 til 2018, men fra 2018 til 2021 ser vi at disse to klubbene har hatt en negativ trend, der de i 2021 leverer underskudd på 6 MNOK og 7 MNOK, for Brann og Sarpsborg sin del må de prøve å gjenskape de gode økonomiske resultatene de hadde fra 2016 til 2018, når de leverer underskudd på så mange millioner vil det tære på

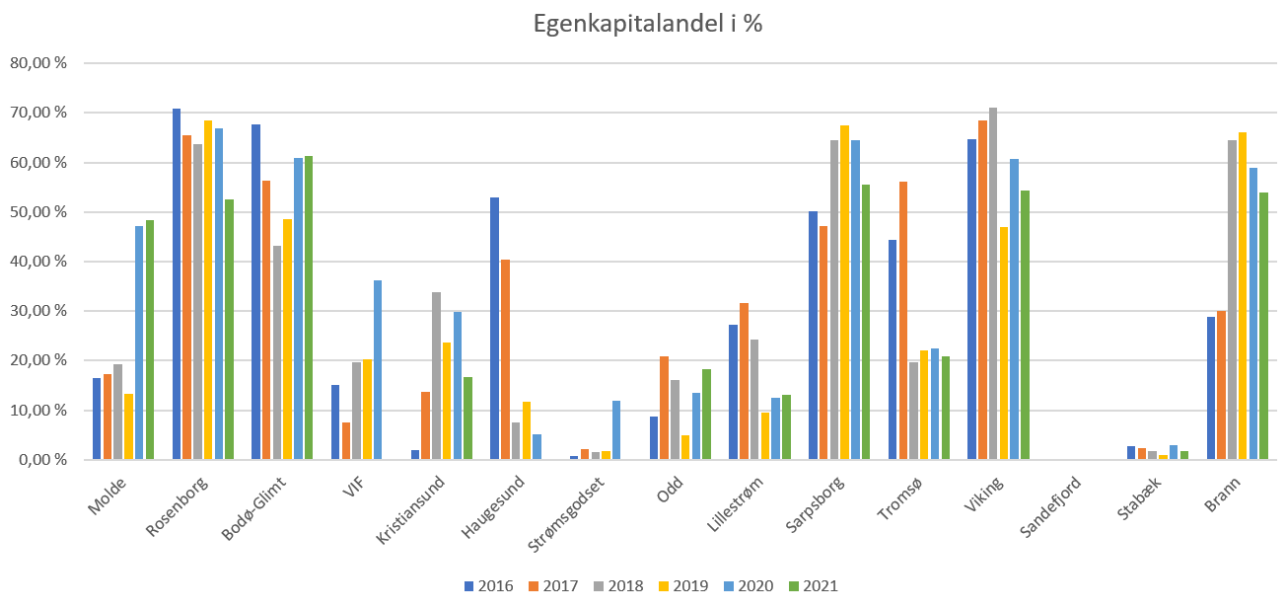
egenkapitalen i klubben på sikt. Dette gjelder for Rosenborg også, store underskudd tærer på egenkapitalen i klubben, selv om Rosenborg er kjent for å ha mye egenkapital, er det begrenset hvor mange sesonger de kan dekke underskudd på ca.30 MNOK med egenkapital. Haugesund er også verdt å nevne, da de fra 2016 til 2018 leverte underskudd, spesielt et underskudd på 23 MNOK. Etter dette har de imidlertid klart å veie opp inntektene i forhold til kostnadene, og etter 2018 sesongen har de levert overskudd hvert år.

På den andre siden har man klubber som leverer gode resultater, og derav overskudd. Klubber som Bodø/Glimt, Vålerenga, Kristiansund og Tromsø leverer i perioden 2016 til 2021 overskudd hvert år. For Bodø/Glimt sin del ser man av tabellen at de har en stigende positiv trend i årsresultatet fra 2016 til 2021, denne positive trenden bærer preg av gode sportslige resultater både her til lands og i europeiske turneringer. I 2022 er det rimelig å anta at Bodø/glimt kommer til å fortsette denne økonomiske gode trenden, da de kom seg helt til kvartfinalen i Conference League, det generer nok en del penger i klubbkassen. En annen klubb som det kan se ut som nøt godt av spill i Europeiske turneringer, er Sarpsborg 08 i 2018, denne sesongen spilte de i Europa League og dette året leverte de et overskudd på 48.8 MNOK.

Gjennomsnittlig årsresultat for alle lagene i Eliteserien 2016-2021 havner på 1.9 MNOK, dette må anees å være et godt resultat totalt sett for Eliteserien. Hvis man ser isolert på gjennomsnitt per år leverer klubbene i Eliteserien underskudd i 2019 og 2021, mens koronaåret 2020 leverer Eliteserien gjennomsnittlig årsresultat på 4.6 MNOK, dette kan indikere at kompensasjonsordningene under covid-19 har vært tilstrekkelige og at klubbene har jobbet hardt under en tid med restriksjoner og tapte kostnader. Naturlig nok er det noen klubber som drar snittet på 1.9 MNOK opp og noen drar snittet ned. Klubber som Molde, Bodø/Glimt og Sarpsborg er de klubbene som drar opp dette snittet, hvis man luker bort disse klubbene, ender man opp på et gjennomsnittlig årsresultat på minus 300 000 kr. Hvis man luker bort de tre klubbene som er med på dra ned snittet i størst grad, da Rosenborg, Haugesund og Strømsgodset, ender en opp med et gjennomsnittlig årsresultat på 3.3 MNOK. Dette viser hvor mye disse 6 klubbene påvirker resultatet, isolert sett er et gjennomsnittlig årsresultat på 1.9 MOK totalt sett bra for Eliteserien, men man ser at de med best økonomiske resultater er med på å dra opp snittet i stor grad og at de klubbene med dårligst økonomiske resultater er med på å dra snittet ned.

5.1.3.2 Egenkapitalandel i %

For å repetere litt, så sier egenkapitalandel i % hvor mye klubbens total kapital som er finansiert med egenkapital. Egenkapitalandel på 10-25 er normalt etter norske forhold, men man ønsker gjerne at den ligger på 20 % til 30 % (Fotball.no, 2022b). Figuren nedenfor viser egenkapitalandelen i % fra 2016 til 2021:

Figur 5.2: Egenkapitalandel i % for Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

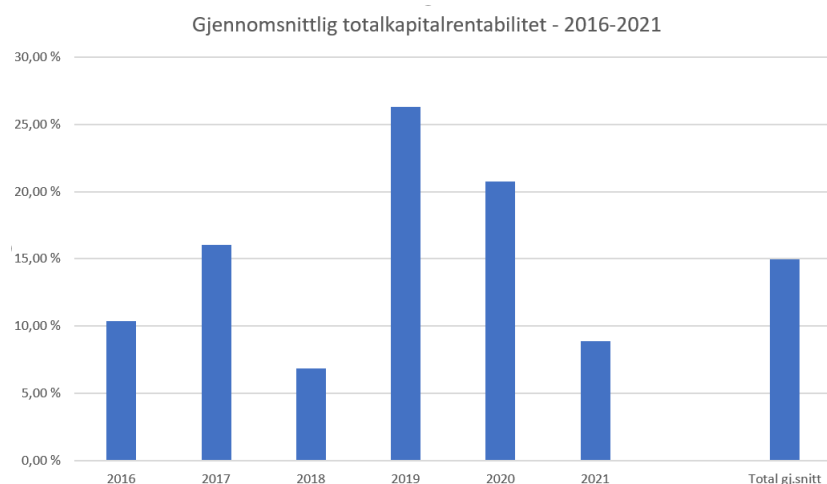
Det vi kan tolke ut ifra figur 5.2 er at finansiering med egenkapital for klubbene i Eliteserien ligger på et tilfredsstillende nivå, en del klubber leverer egenkapitalandel på 60 % til 70 %, disse klubbene har store reserver av egenkapital og de kan i større grad stå imot eventuelle underskudd eller uforutsette utgifter. Gjennomsnittlig egenkapitalandel i % fra 2016 til 2021 ligger på 30,07 %, noe som må ansees å være et godt resultat hvis man skal legge til grunn hva NFF ønsker at egenkapitalandelen skal ligge på. Gjennomsnittlig for hvert år ser man at den laveste prosentandelen ligger på 27,02 % i 2019 og den høyeste prosentandelen i 2021 på 33,06 % i 2021, så i Eliteserien ligger man stabilt på rundt 30 % i egenkapitalandel, noe som er veldig bra hvis man skal legge til grunn NFF sine krav når det gjelder egenkapitalandelen.

Rosenborg, Viking og Sarpsborg er de tre klubbene som finansierer driften sin med mest egenkapital i forhold til de andre i Eliteserien, luker man bort disse klubbene går

egenkapitalprosenten fra 30,07 % til 22,26 %. På motsatt side har man de tre klubbene med lavest egenkapitalprosent: Sandefjord (oppført som 0 kr i egenkapital i regnskapene sine), Stabæk og Strømsgodset, hvis man luker bort disse i analysen blir gjennomsnittlig egenkapitalprosent på 37,11 %. Her også ser en at resultatet blir helt annerledes enn gjennomsnittet på 30,07 %, hvis man luker bort de tre med høyest prosentandel og de tre med lavest prosentandel. For å oppsummere kort så viser det at klubbene generelt i Eliteserien finansierer driften sin med rundt 30 % egenkapital, noe som tilfredsstillende kravene til NFF og som er bra sett fra et økonomisk perspektiv. Spesielt bør varsellampene begynne å lyse for de klubbene som ligger under 10 %, de bør forsøke å finansiere driften sin med mer egenkapital i årene som kommer.

5.1.3.3 Totalkapitalrentabilitet

Totalkapitalrentabilitet er et mål på avkastningen på selve eiendelene. Som nevnt i teoridelen er et rimelig nivå for totalkapitalrentabilitet 10-15 %. Figuren nedenfor viser totalkapitalrentabilitet for Eliteserien 2016-2021, tilhørende et totalt gjennomsnitt for alle lagene:

Figur 5.3: Totalkapitalrentabilitet for Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Som vi ser av figur 5.3 er gjennomsnittlig totalkapitalrentabilitet for lagene i min analyse på 14,95 %, dette vil si at man har hatt 14,95 % avkastning på eiendelene sine. Hvis man skal ta utgangspunkt i det rimelige nivået på 10-15 %, så ser man at Eliteseriens klubber ligger godt innenfor dette nivået totalt sett. 50 % av årene ligger man over gjennomsnittet, 2016 og 2021 må ansees å være et godkjent nivå på henholdsvis 10,39 % og 8,90 %. Det året som er mest bekymringsverdig er i 2018, her har man en totalkapitalrentabilitet på

6,84 %. Det som driver dette tallet er at Haugesund, Bodø/Glimt, Odd og Rosenborg ender opp med en negativ total kapitalrentabilitet. Jevnt over leverer nesten alle lag negativ total kapitalrentabilitet, i de årene har de også et underskudd, så man kan si at de klubbene som leverer underskudd ender også opp med et negativt resultat på total kapitalrentabiliteten.

Hvis man skal trekke fram et lag som er med å trekke dette lønnsomhetstallet ned, er det Haugesund, i 2016 ender de opp med – 30,00 %, dette året leverte de 4.4 MNOK i underskudd noe som forklarer den lave total kapitalrentabiliteten dette året, dette er også tilfelle i 2018, der de ender opp med -61,40 %, dette året hadde de et underskudd på 23,4 MNOK. På den andre siden av skalaen ser man at klubber som Stabæk, Sarpsborg, Vålerenga og Bodø/Glimt (med unntak av 2017 og 2018) leverer god lønnsomhet. Der de fra 2016 til 2021 ligger jevnt over snittet hvert år. Man tenker umiddelbart at klubber som for eksempel Rosenborg bør være med på å trekke total kapitalrentabiliteten opp, siden de har en egenkapital på 200-300 MNOK, men et stort underskudd i 2020 og 2021 gjør at de totalt sett ligger under snittet. I 2016 og 2017 leverte Rosenborg et stort overskudd, derav blir total kapitalrentabiliteten høy i disse årene. Dette gjelder også for Molde i 2020, hvor de har et overskudd på 74 MNOK, det gjør at man får en høy avkastning på eiendelene på 57,94 % og god lønnsomhet dette året.

For å oppsummere litt, så leverer Eliteserien god lønnsomhet, da man ligger innenfor det rimelige nivået på 10-15 %, noe som må ansees å være tilfredsstillende, da fotballklubber i første rekke har fokus på sportslige prestasjoner og ikke økonomiske prestasjoner. Man ser at årsresultatet påvirker hvor mye klubbens avkastning på eiendelene er, ender man opp med et underskudd et år, vil det si at total kapitalrentabilitet også blir negativ.

5.1.3.4 Egenkapitalrentabilitet

Dette lønnsomhetstallet viser selskapets avkastning på investeringene i form av egenkapital. Tabellen nedenfor viser egenkapitalrentabilitet for Eliteserien fra 2016 til 2021, tilhørende et totalt gjennomsnitt:

<u>År</u>	<u>Gjennomsnitt per år</u>
2016	24.97 %
2017	23.74 %
2018	(4.75 %)
2019	(4.06 %)
2020	20.03 %
2021	2.38 %
Totalt gjennomsnitt	9.62 %

Tabell 5.2: Egenkapitalrentabilitet for Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Tabell 5.2 viser at man fra 2016 til 2021 har en avkastning på investert egenkapital på 9,62 %. 2016, 2017 og 2020 viser god lønnsomhet, resterende år viser mindre god lønnsomhet, da man ligger under det totale gjennomsnittet. Spesielt ser man det store hoppet fra 2020 til 2021, det skyldes at Molde blant annet gikk fra 156,70 % til -0,09 %, grunnet til dette er at de går fra et veldig høyt overskudd i 2020 til et lite underskudd i 2021. Grunnen til et negativt resultat for gjennomsnittlig egenkapitalrentabilitet i 2018 og 2019, er at 11 av 29 observasjoner disse to årene viser negative resultater, for eksempel har man har Haugesund på -344,60 % i 2018, Odd på -117,40 % og Lillestrøm på -103,20 %. Det er også nevneverdig at Strømsgodset leverer -156,10 % i egenkapitalrentabilitet, Strømsgodset hadde i årene 2019 og 2020 et underskudd på 11 MNOK og 2,9 MNOK, dette er også grunnet til den høye egenkapitalrentabiliteten. I en normalsituasjon skal egenkapitalrentabiliteten være høyere enn totalkapitalrentabiliteten. I vårt tilfelle er det motsatt, i normalsituasjonen avhenger det av hvor mye en klubb tar av risiko, altså hvor mye de er villig å investere. Det at man ikke har denne normalsituasjonen er at klubbene ikke har fått den avkastningen på egenkapitalen kontra avkastningen på totalkapitalen. For eksempel for Stabæk leverer de en egenkapitalrentabilitet på -44 % i 2021, mens totalkapitalrentabilitet viser en verdi på 86 %. Grunnen til dette er at Stabæk hadde 1,9 MNOK i egenkapital i 2021 og hele 59 MNOK i gjeld, da ender man ikke opp i denne normalsituasjonen der egenkapitalrentabiliteten er høyere enn totalkapitalrentabiliteten. Alt avhenger av hvordan man velger å finansiere driften sin, finansierer man driften med mye mer gjeld enn egenkapital, ender man ikke opp i normalsituasjonen.

5.1.3.5 Likviditetsgrad 1

Likviditetsgrad 1 sier noe om selskapers evne til å betale sine kortsiktige forpliktelser. Tommelfingerregelen bør som nevnt i kapittel 2.1.1 være over 2, men under 1 er svakt (Sending, 2009). NFF at ved god likviditet bør dette tallet være større enn 2 (Fotball.no, 2022b). Tabellen viser likviditetsgrad 1 for Eliteserien 2016 til 2021:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Molde	1.29	1.21	1.22	1.19	2.28	1.57
Rosenborg	1.76	1.32	0.88	1.39	1.45	0.50
Bodø/Glimt	3.06	2.27	1.49	1.84	2.48	2.55
VIF	0.75	1.11	0.69	1.06	1.94	-
Kristiansund	0.90	0.71	0.92	0.95	1.19	0.77
Haugesund	0.22	0.49	0.90	0.73	0.70	-
Strømsgodset	0.83	0.89	0.95	0.96	1.04	-
Odd	0.77	1.07	1.00	0.67	0.90	0.60
Lillestrøm	0.65	0.71	0.49	0.65	0.89	0.97
Sarpsborg	1.15	1.20	2.43	0.92	1.32	0.78
Tromsø	1.56	1.47	0.28	0.11	0.12	0.29
Viking	1.66	1.86	2.04	1.30	1.57	1.46
Sandefjord	0.58	1.00	1.00	1.00	1.00	-
Stabæk	0.66	0.87	0.89	0.98	1.02	1.02
Brann	0.31	0.53	0.82	0.49	0.68	0.37

Tabell 5.3: Likviditetsgrad 1 for Eliteserien 2016-2021 (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Tabell 5.3 viser at Eliteserierklubbene evne til å betale kortsiktig gjeld. Beregning av gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 viser 1,068 fra 2016 til 2021, det vil si at totalt sett så leverer Eliteserien nokså svak likviditet og det gjør at klubbene generelt sett har en liten evne til å betale kortsiktige forpliktelser. Av tabell 5.3 kan vi se at det er noen klubber som er med å dra opp dette snittet, dette er Molde, Rosenborg, Vålerenga, Sarpsborg, Viking og Bodø/Glimt, resterende klubber ligger totalt sett under snittet. Luker man bort de tre klubbene som leverer høyest gjennomsnittlig likviditetsgrad, ender man opp med et totalt gjennomsnitt på 0,886, noe som er meget svakt, dette viser hvor mye påvirkning de tre mest likvide klubbene har på det totale gjennomsnittlige resultatet. Brann viser en

gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 på 0,53 fra 2016 til 2021, i 2016 var de helt nede i 0,31, noe som er langt under det som ansees for å være god likviditet. De har en liten evne til å betale kortsiktige forpliktelser enn de klubbene som ligger på 1 til 2 på likviditetsgrad 1. Brann må nok se på måter de kan skaffe til veie finansiering for å være mer robuste og likvide.

For å oppsummere kort så ligger man på et gjennomsnittlig kritisk nivå i Eliteserien når det gjelder likviditet, det ser man ved å luke bort de tre beste på likviditetsgrad 1, det at de fleste lag ligger under 1 er også svakt, de bør håpe at de kortsiktige forpliktelsene ikke øker, fordi disse klubbene er har ikke stor evne til å betale dette.

5.1.3.6 Gjeldsgrad

Gjeldsgrad viser hvor mye gjeld foretaket har i forhold til egenkapital. Gjeldsgrad bør være på rundt 2,5 til 5 (Gjeldsfinans, 2022). Tabellen nedenfor viser gjeldsgraden for de ulike klubbene fra 2016 til 2021:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Molde	5.00	4.80	4.20	6.54	1.12	1.07
Rosenborg	0.40	0.50	0.60	0.50	0.50	0.90
Bodø/Glimt	0.50	0.78	1.32	1.06	0.64	0.63
VIF	2.30	5.60	1.60	1.50	0.40	-
Kristiansund	48.20	6.30	1.90	3.20	2.30	5.00
Haugesund	0.90	1.50	12.20	7.50	18.50	-
Strømsgodset	125.50	44.40	67.60	58.00	7.40	-
Odd	10.40	3.80	5.20	19.40	6.30	4.46
Lillestrøm	2.68	2.17	3.12	9.57	7.03	6.62
Sarpsborg	1.00	1.10	0.50	0.50	0.50	0.80
Tromsø	1.30	0.80	4.10	3.50	3.50	3.79
Viking	0.50	0.50	0.40	1.10	0.60	0.80
Sandefjord	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Stabæk	35.60	40.90	59.00	111.40	33.40	58.00
Brann	2.50	2.30	0.60	0.50	0.70	0.90

Tabell 5.4: Gjeldsgrad for Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``)

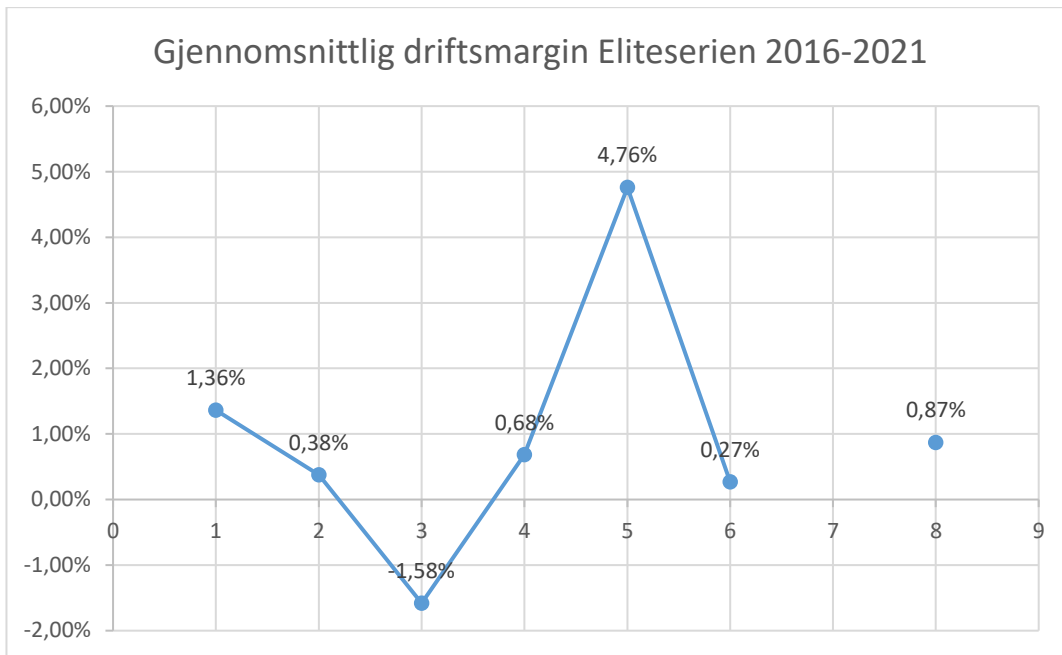
Tabell 5.4 viser hvor mye gjeld klubbene i Eliteserien har i forhold til egenkapital. En utregning av gjennomsnittlig gjeldsgrad viser 10,84, noe som ligger langt over det som er anbefalt, og dette betyr at klubbene i Eliteserien finansierer driften sin med 10 ganger så mye gjeld som egenkapital. I 2020 lå gjeldsgraden på 5.53, noe som er veldig nærme det som er normalt i Norge. Resterende år ligger gjennomsnittlig gjeldsgrad på alt fra 15,79 i 2016 til 6,91 i 2021. Hvis jeg tar en analyse basert på å luke bort de tre med høyest gjennomsnittlig gjeldsgrad (Stabæk, Strømsgodset og Kristiansund), ender jeg opp med en gjeldsgrad på 2,87 på resterende 12 klubber, da begynner vi å snakke et nivå som er tilfredsstillende, dette viser bare hvor mye noen klubber kan være med på å øke snittet totalt sett. Sandefjord står oppført med en gjeldsgrad på 0, dette har en liten påvirkning på mitt resultat, men ikke mye.

Sarpsborg, Viking, Rosenborg og Bodø/Glimt er de klubbene som leverer en gjennomsnittlig gjeldsgrad i tidsintervallet på under 1, dette vil si at i disse klubbene er det mer egenkapital enn gjeld totalt sett, noe som er bra, det at man gjør seg vant til å finansiere driften sin ved hjelp av mest egenkapital, gjør at bedriftene i mindre grad er avhengige av å forplikte til seg gjeld som en finansieringskilde.

Så hvis man skal oppsummere kort er gjennomsnittlig gjeldsgraden for Eliteserien for høy hvis man skal ta alle klubbene under samme kam. Men hvis man luker bort de tre lagene med høyest så ser man at gjeldsgraden ikke er så ille, da ender man faktisk opp med en gjennomsnittlig gjeldsgrad som ligger innenfor rimelighetens grenser. Klubbene bør etterstrebe og finansiere klubbene sine med mer egenkapital, men i en hverdag der man er nødt til å kontinuerlig investere i klubbene og der man må kjempe om å få de beste spillerne er noen klubber helt avhengig å ta på seg gjeld.

5.1.3.7 Driftsmargin

Driftsmarginen forteller oss hvor mye som blir igjen av driftsresultatet for hver krone driftsinntekt foretaket har. Desto høyere driftsmargin man har, jo mer tjener en per krone av omsetningen (Proff, 2022). Figuren nedenfor viser gjennomsnittlig driftsmargin for klubbene i Eliteserien fra 2016 til 2021, 1 tilsvarer år 2016, 2 tilsvarer år 2017 også videre, 8 tilsvarer gjennomsnittet totalt sett:

Figur 5.4: Gjennomsnittlig driftsmargin i Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Figur 5.4 viser driftsmarginen for Eliteserien i perioden 2016 til 2021, figuren viser at gjennomsnittlig driftsmargin totalt sett er 0,87 %, dette vil si at klubbene totalt sett tjener 0,87 % per krone av omsetningen. Videre kan vi se av figur 5.4 at i 2016 og i 2020 lå driftsmarginen over snittet, mens i resterende år ligger driftsmarginen under snittet på 0,87 %. I 2018 lå driftsmarginen på -1,58 %, dette viser gjennomsnittlig driftsmargin i 2018, det vil si at i 2018 har klubbene totalt sett hatt for høye driftskostnader i forhold til driftsinntektene. Hvis man går på klubbnivå så er det Stabæk som leverer høyest gjennomsnittlig driftsmargin med 22 %, dette er en høy driftsmargin. Høy driftsmargin og spill i europeiske turneringer har en sammenheng, for eksempel for Sarpsborg i 2018 med en driftsmargin på 28%, eller Rosenborg i 2016 og 2017 med en driftsmargin på 14 % i begge år, eller da Molde i 2020 med en driftsmargin på 27 %. Høy driftsmargin og vinner av Eliteserien ser også ut til å ha en sammenheng, da Bodø/Glimt vant serien i 2020 og 2021 leverte de en driftsmargin på 20 % begge årene, eller da RBK vant serien i 2016 og 2017 da leverte de en driftsmargin på 14 % begge årene.

Den klubben som oppnår den laveste gjennomsnittlige driftsmarginen er Haugesund på -8 %, det er kun i 2019 at de klarer å levere en positiv driftsmargin. I 2018 leverte de en meget lav driftsmargin på -26 %, grunnen til dette er at Haugesund leverte et underskudd

på 16 154 000 kr, de hadde en del driftsinntekter, men med et såpass stort underskudd er det ikke rart de leverer en så lav driftsmargin. Andre klubber som er med på å dra den gjennomsnittlige driftsmarginen ned er Brann med -4 %, Rosenborg med -4 % og Molde med -6 %.

For å oppsummere litt så ligger man totalt sett på en lav driftsmargin totalt sett i Eliteserien, luker man bort et par klubber med høy driftsmargin ender man nok opp på en negativ driftsmargin totalt sett. Også ser man at de som vinner Eliteserien og de klubbene som spiller europeiske turneringer oppnår en høy driftsmargin, så det kan se ut som gode sportslige prestasjoner og gode økonomiske resultater har en sammenheng, noe som også støttes av en forskningsartikkel av Kringstad (2015). Driftsmargin regnes ut fra driftsresultatet, ender man opp med et driftsresultat som er negativ, fører det også til en negativ driftsmargin.

5.1.3.8 Lønnskostnad i %

Lønnskostnad er lønnskostnader delt på salgssinntektene. Dette tallet viser hvor mye av inntektene som går til lønn. Tabellen nedenfor viser lønnskostnaden i Eliteserien fra 2016 til 2021:

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Molde	78.42 %	75.16 %	73.15 %	72.77 %	51.80 %	72.43 %
Rosenborg	57.20 %	69.91 %	103.25 %	115.85 %	128.14 %	112.88 %
Bodø/Glimt	46.47 %	52.60 %	51.13 %	41.40 %	38.64 %	41.57 %
VIF	39.75 %	36.98 %	50.42 %	39.14 %	41.83 %	-
Kristiansund	69.83 %	53.48 %	60.28 %	58.68 %	58.89 %	70.82 %
Haugesund	10.21 %	21.86 %	24.69 %	16.18 %	28.09 %	-
Strømsgodset	128.94 %	124.02 %	129.78 %	126.57 %	70.13 %	-
Odd	52.73 %	48.20 %	49.04 %	49.36 %	45.68 %	50.69 %
Lillestrøm	52.89 %	44.35 %	55.71 %	64.23 %	62.97 %	60.77 %
Sarpsborg	237.52 %	173.61 %	69.25 %	197.46 %	704.17 %	60.23 %
Tromsø	62.63 %	85.29 %	191.40 %	97.53 %	65.62 %	56.68 %
Viking	85.67 %	84.12 %	83.18 %	87.24 %	89.93 %	91.75 %
Sandefjord	460.51 %	99.94 %	528.30 %	-	548.89 %	-
Stabæk	96.87 %	62.31 %	71.30 %	31.48 %	39.43 %	43.33 %
Brann	56.57 %	51.74 %	60.01 %	60.00 %	80.84 %	72.15 %

Tabell 5.5: Lønnskostnad i % for Eliteserien 2016-2021. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Ut ifra tallene fra tabell 5.5 ender vi opp med en total gjennomsnittlig lønnskostnad på 100 % for alle klubbene i min analyse, dette er altfor høyt tall i forhold til at lønnskostnadene bør ligge på rundt 50 %, mens de som ligger på mellom 50 % til 70 % ligger i faresonen. Luker man bort de tre med høyest gjennomsnittlig lønnskostnad i forhold til omsetningen ender man opp på et gjennomsnitt på 62 %, noe som er et resultat som er mer i tråd med det NFF stiller som krav, her er man fremdeles i faresonen, men det er mulig å komme seg ned på 50 %. Menneskelige ressurser har et stort fokus hos de fleste fotballklubber, for å prestere sportslig trenger man et apparat rundt klubben som legger til rette for sportslige prestasjoner, og da kan det hende at lønnskostnaden deretter blir høyere, som i vår analyse. For å oppsummere kort må klubbene i Eliteserien se på måter de kan ha en litt mer fornuftig tilnærming til lønnskostnadene sine, skal man ha mer personell eller spillere krever det en viss salgssinntekt eller inntjening slik at lønnskostnaden ikke overstiger faresonen på 70 %. Man ser også at de tre klubbene med høyest lønnskostnad er med å dra opp snittet i stor grad, luker man disse klubbene bort fra analysen vår ender vi opp med en lønnskostnad som er 40 % lavere enn den totale gjennomsnittlige lønnskostnaden.

5.1.4 Oppsummering av resultat

Gjennom mine resultater har jeg forsøkt å gi et innblikk i hvordan økonomistyringen har vært i Eliteserien de siste 5-6 årene. Gjennom intervju med NFF og analyse av det finansielle oppfølgingssystemet (FOS) er det en positiv utvikling i økonomien i Eliteserien, der mange klubber leverer gode resultater og noen klubber leverer mindre gode resultater, men alt i alt kan ikke alle klubbene i Eliteserien levere gode økonomiske resultater samtidig, alle kan ikke vinne. Til tross for pandemi og restriksjoner så leverer klubbene godt og de leverer generelt gode resultater i 2020, dette kan være en indikasjon på at kompensasjonsordningene for tapte inntekter som følge av pandemien, har vært gode og tilstrekkelige nok for de fleste klubbene i Eliteserien.

Den økonomiske analysen bærer veldig preg av at de klubbene som går med underskudd leverer også dårlig på de nøkkeltallene som inneholder fortjeneste, dette blant annet driftsmargin, totalkapitalrentabilitet, egenkapitalrentabilitet og årsresultat. På den andre siden ser man at de klubbene som leverer gode økonomiske resultater generelt har god

kontroll på økonomien eller at de har generert en del penger fra å ha spilt i europeiske turneringer eller at de har vunnet Eliteserien.

Videre viser vår økonomiske analyse at lønnskostnaden er for høy, likviditeten ligger på grensen til å være svak og gjeldsgraden er for høy. Driftsmarginen viser et positivt resultat, men den er nokså lavt totalt sett for Eliteserien. På de andre siden ser man at klubbene i Eliteserien har positivt årsresultat totalt sett, egenkapitalprosenten øker gradvis per år (med unntak av i 2019) og det vises at klubbene i Eliteserien har god lønnsomhet hvis man legger til grunn beregning av rentabilitetene. Samtidig ser man på alle disse tallene at det er noen klubber som drar opp snittet i stor grad og noen drar ned snittet, ved å luke bort de tre klubbene med høyest gjeldsgrad for eksempel, da ser man at man har en gjeldsgrad som er innenfor det som er anbefalt, det viser bare hvor mye påvirkning de minste og største klubbene på økonomi har på det totale resultatet. Den økonomiske analysen viser at Eliteserien har noen punkter å jobbe med, men tatt i betraktning at det har sine utfordringer å drive en fotballklubb og at det nylig har vært en pandemi vil jeg si at den økonomiske situasjonen for klubbene i Eliteserien er på et tilfredsstillende nivå.

5.2 Investorpenger - bærekraftig?

Til nå har jeg sett på funn som kan hjelpe meg å svare på hvordan økonomistyringen i Eliteserien. Neste steg vil være se på resultatene jeg har funnet om det er bærekraftig for klubber å motta investorpenger eller ikke. Jeg har identifiserte 7 temaer som har tatt utgangspunkt i intervjuene med de 7 klubbene, her vil jeg prøve å løfte frem informantenes stemme, dette vil jeg gjøre ved å gjengi sitater. Bruk av sitater er en måte eksemplifisere, nyansere og utdype det jeg vil finne ut.

5.2.1 Intensjonen til investorene

Noen av informantene nevner noe om intensjonen investorene har når de velger å investere i klubb. Hvilken intensjon investorene har avhenger om investorpenger blir bærekraftig eller ikke. Informant 1 nevner noe om hvilken intensjon investorene har ved å skyte inn penger i en klubb:

“Hvis en investor først velger å investere pengene sine i en klubb, er det mer bærekraftig at investorene har sportslige hensikter, enn økonomiske hensikter. La oss ta eksempel, hvis investor skyter inn penger i en klubb i form av en gave, da i den hensikt at han virkelig

bryr seg om klubben og investoren ikke har økonomiske hensikter, taler det mer for at det er et bærekraftig element, enn at investorene har kun økonomiske hensikter, der de skal få avkastning på de pengene de har investert”.

Videre nevner informant 4 at intensjonen til investorene har mye å si om en klubb vil ta imot pengene eller ikke. Innledningsvis nevner han om investorene oppriktig bryr seg om klubben de investerer i og har en klar plan på investeringen, er det noe som fører til at investorpenger blir bærekraftig. Informant 4 nevner at de har fått økonomisk tilskudd fra en investor, dette tilskuddet skulle gå til å oppgradere treningsanlegg og oppgradere stadion. Dette tilskuddet skulle gjøre slik at forholdene lå til rette for sportslige prestasjoner. Avslutningsvis nevner informant 4 at han skulle gjerne sett at de kunne skaffet til veie disse pengene selv, men han nevner at det er utfordrende å bygge seg opp midler over tid i norsk fotball, dermed valgte vi å ta imot penger fra en investor for at spillerne skulle ha forhold som lå til rette for gode sportslige prestasjoner.

Informant 5 nevner at *“I norsk fotball tenker ikke mange investorer på den økonomiske siden av klubbene, de ser helle på den sportslige delen, investorene i norsk fotball vil ikke ta ut utbytte eller motta noen avkastning på det man har spyttet i klubben. Avslutningsvis vil jeg nevne at det å være avhengig av innskyttelse av midler over tid ikke er i tråd med bærekraftig utvikling”.*

5.2.2 Hva genererer investorpengene?

Hva pengene fra en investor fører til for klubbene er noe flere informanter nevner noe om. Informant 3 snakker om at det å skaffe seg et økonomisk handlingsrom kan medføre i sportslig suksess på sikt, dette sier informantent:

“Hvis man skaper seg økonomisk handlingsrom for å investere i langsiktig sportslig suksess, så kan det være en bærekraftig løsning hvis man behandler det på en god måte. Gjennom dette økonomiske handlingsrommet, kan man skaffe seg gode sportslige resultater både på kort og lang sikt, noe som igjen kan føre til at man har et bærekraftig inntektsgrunnlag over tid”.

Informant 5 snakker som sagt noe om sammenhengen mellom sportslig suksess og økonomisk suksess, og hva et større økonomisk handlingsrom kan føre til og hva det kan generere:

“Innledningsvis vil jeg si at det å ta imot investorpenger for en fotballklubb, blir litt som at en privatperson skal ta opp forbrukslån, man biter seg selv litt i halen. På en annen side ser jeg at penger fra investorer kan generere en mer robust økonomi i klubbene, noe som jeg tror kan bli viktig for norsk fotball, fordi gjennom økonomisk handlingsrom kan det skape gode sportslige prestasjoner både i Eliteserien og i europeiske turneringer. Spesielt må klubbene i Eliteserien spille flere kamper utenfor Norges grenser for å øke nivået på norsk fotball og for å tette det store gapet til europeisk fotball”.

Informant 7 nevner at *“for deres klubb er korrelasjonen mellom pengebruk og sportslige resultater STOR”*. Informant 7 nevner videre at de har mottatt finansiering fra investorer og at det har ført til en bedring i de sportslige resultatene. Avslutningsvis nevner informant 7 at foreløpig ser de at eksterne økonomiske bidrag fra investorer utgjør en forskjell, men at de har som et langsiktig økonomisk mål å ha en trygg økonomistyring som ikke er avhengig av eksterne økonomiske bidrag. Informant 2 nevner at de ser en sammenheng mellom sportslige resultater og økonomisk ytelse: *“Vi har klare skiller mellom sportslige økonomiske mål og økonomiske mål, men vi ser også at disse to målene har en tett forbindelse, da sportslige resultater legger føringer for økonomien i vår klubb”*.

I intervjuet med informant 6 nevner vedkommende at *“Inntektene svinger veldig, mens det vesentligste av kostnadene er bundet i uoppsigelige kontrakter med spillere og trenere. En trenger mer stabile og forutsigbare inntekter og at ikke spillerlønnene blir for store”*, i et slikt tilfellet kan investorpenger genere midler slik at deres økonomiske hverdag blir mer stabil, der det er vanskelig å forutsi hvor mye inntekter en får inn og at kostnadene i stor grad er bundet i kontrakter med spillere og trenere. Investorpenger fører til mer stabile og forutsigbare inntekter for klubbene i Eliteserien, og det kan gjøre til slik at man har midler til å dekke store spillerlønnene for eksempel.

5.2.3 Trenger man investorpengene?

En klubb mottar penger fra investor av forskjellige grunner, i de fleste tilfeller trenger man disse midlene, i intervjuene med informantene nevner noen at investorer har hatt stor betydning for deres klubb og noen av informantene sier at investorer har hatt liten betydning. Så har en klubb som tar imot investorpenger bare for å motta de, der de allerede har nok inntekter fra før, sånn at de egentlig kan klare seg med det de allerede har. Dette er noe informant 3 nevner i intervjuet: *“hvis en klubb klarer å skaffe nok inntektsstrømmer til å forsvare kostnadsbasen sin, så er ikke en investor som skyter inn penger på sikt noe som taler for å være bærekraftig”*.

Informant 6 nevnte som sagt at opp gjennom årene har eksterne investorer hatt stor økonomisk betydning for klubben, videre nevner informant 6 at *“investorpenger har hatt økonomisk betydning i perioder med ekstra satsing og at investorpengene ført til at de kunne dekke inntektsbortfall ved ulike inntektsposter”*.

Informant 2 snakker også om man skal motta penger fra investorer må det være en tydelig plan på det:

“Hvis driften din handler om at penger kommer inn fra siden, da for eksempel gjennom en investor, må det være en tydelig plan på hvordan man har tenkt å forvalte disse pengene, er det ikke en klar strategi og plan på hva pengene skal brukes til, så er det vanskelig for meg å se det skal være bærekraftig over lengre tid”. Det er rimelig å anta de fleste klubber har en plan på hvordan slike midler skal brukes, er det derimot ikke det er det noe som taler for at ikke er bærekraftig, fordi da trenger man egentlig ikke disse midlene.

5.2.4 Avhengigheten av sportslige resultater

Avhengigheten er sportslige resultater, er en driver for at klubber kan gå til det steget å ta i bruk eller motta penger fra investorer, dette er noe som flere informanter nevner noe om. Blant annet informant 4:

“På grunn av eiermodellen i Eliteserien har man styremedlemmer som vil sette fotavtrykk, det kan føre til at en klubb har større sportslige ambisjoner enn deres økonomiske yteevne, dette kan føre til at en bruker mer penger enn det man har for å sportslig suksess, da kan man fort se at skipet tar inn i vann og at det ikke er økonomisk forsvarlig.”

Videre nevner informant 4 at de klubbene som ligger på nedre halvdel av tabellen har for høye sportslige mål i forhold til hva de evner å klare, klubbene vil kanskje ikke innse dette. Men når de innser kan penger fra investor være en mulig løsning ut av det, de kan gjøre at de evner å klare å nå de målene de har satt seg på sikt.

Det at en klubb mottar penger fra investorer kan ofte tilskrives at klubber har så kortsiktige resultatmål, at man optimaliserer en del valg på veien. Den kortsiktigheten eller panikken kan tre inn ved at man skal berge plassen eller at en klubb skal jage medalje, dette ifølge informant 7. Avslutningsvis i intervjuet med informant 7 nevner vedkommende at *“Tålmodighet over tid, er alltid det beste”*, dette er nok et godt poeng, det å alltid tenke langsiktig og ikke la seg friste til å ta det steget til en investor hvis man ikke oppnår de resultatene man har satt seg. Men det er sikkert ikke alltid like lett i en sport som blir målt i sportslige resultater og der det er stort press både innad i klubben og press utenifra fra media og fans, ikke å ta dette steget.

Informant 2 nevner noe om risikoen ved å ha for langsiktige mål i en fotballklubb:

“Den største risikoen med å ha et langsiktig mål i en fotballklubb er at man drives kortsiktige resultater, dårlige resultater fører til at man drives til å bruke fortere enn hva som var planen og som en ikke har må dermed skaffes, og det er ikke utenkelig at slike penger kan komme fra en investor for eksempel, det er kanskje ikke like bærekraftig som å skaffe disse pengene på et mer redelig vis gjennom opptjent egenkapital for eksempel, men det viser bare at klubber kan gå til det steget å skaffe seg penger fra eksterne aktører hvis de sportslige resultatene uteblir”.

Informant 1 forteller også om dette, der nevner vedkommende at *“klubbene blir i veldig stor grad påvirket av sportslige resultater, de ansatte i klubbene lever med resultatene her og nå. Det gjør at det ofte blir tatt beslutninger som er kortsiktige. Klubbene glemmer raskt sin langsiktige strategi hvis resultatene ikke blir som ventet”*. Informant 1 nevner videre at det er de store påvirkningene resultatene her og nå har å si for hvilke valg som en

klubb tar i hverdagen. Dette gjelder både for lag i toppen og lag på bunn. Klubbene er for resultatorienterte, det kan gjøre det krevende å tenke langsiktig og følge den strategien man har valgt.

5.2.5 Underskudd og konkurs

Underskudd og konkurs er et scenario som godt kan oppstå for klubbene i Eliteserien, og en måte å finansiere dette på er ved hjelp av økonomiske midler fra investorer. Informant 6 sier blant annet dette:

“Hvis en klubb opplever et underskudd på mange millioner og deretter hvis en investor finansierer dette underskuddet, er det ikke bærekraftig i mine øyne. Spesielt hvis dette blir tilfellet over flere år, fordi hva skjer hvis denne pengestøtten ikke er der lenger? Hva skal de gjøre da? Det kan raskt bli en hvilke, når underskuddet uansett skal dekkes av investor”

Scenarioet med et konkurs, nevner informant 1 og 7 noe om. De sier i intervjuene at det kan være bærekraftig for klubber å motta penger fra en investor, hvis det er snakk om at klubben snart kan gå konkurs. I Eliteserien trenger vi de klubbene vi har, og en eventuell konkurs for en stor klubb vil for eksempel senke nivået i ligaen og det kan føre til at det sportslige produktet mister sin verdi.

For å oppsummere kort så er finansiering av en klubb som er i ferd med å gå konkurs, mer bærekraftig enn finansiering av en klubb som går i underskudd, da konkurs er en mer desperat økonomisk situasjon.

5.2.6 Spillerkjøp

Et kjent fenomen er at klubber bruker investorpengene til å kjøpe spillere, det er her rettferdigheten blant de andre lagene i ligaen kommer inn. Når en klubb har penger fra en investor tilgjengelig gjør det at den klubben skaper seg et konkurransefortrinn i forhold til andre lag. Informant 6 nevner at:

“Den største utfordringen knyttet til å skape en langsiktig bærekraftig økonomi for små økonomier er å konkurrere mot de største økonomiene i ligaen om de samme spillerne. Samtidig er det en utfordring for de store klubbene å kjempe om spillere i det europeiske markedet “.

Informant 4 var en de som hadde mottatt penger fra investorer, da i forbindelse med spillerkjøp:

“Vi bruker kun investorer hvis vi eventuelt henter spillere som vi har ekstra lyst på og de er utenfor vårt økonomiske nivå”. Da kan man tenke seg om man burde hente spillere som er utenfor deres økonomiske nivå? Dette er mer med å på å underbygge den bærekraftige økonomien, her kjøper denne klubben spillere som de ellers ikke har råd til ellers ved hjelp av en investor, det bidrar ikke akkurat til rettferdighet mellom klubbene og hvis det er sånn man skal kjøpe spillere så er det skadelig for den bærekraftige økonomien på sikt.

5.2.7 Større skille mellom klubbene

Det siste funnet i mine intervjuer er at noen av informantene mener at investorpenger skaper et enda større skille mellom klubbene i Eliteserien. Ifølge informant 1 er *“Utfordringen i Eliteserien er at forskjellene mellom klubbene for store, ideelt sett skulle man sett at skillet mellom klubbene er mindre”*. Når en klubb mottar penger fra en investor skaper det et skille fra den klubben til lag som ikke mottar denne finansieringen. I Eliteserien i dag ser man et skille, der det stort sett er de samme lagene som kommer topp 5. Hvis disse lagene skulle mottatt penger fra investorer, ville det ført til et enda større skille mellom topp og bunn.

I intervjuene med informanten spør jeg om hvordan økonomien i Eliteserien ville endret seg hvis klubbene kunne organisert seg som de vil. Informant 3 sier at *“Ett slikt ``frislipp`` kunne på en side tilført fotballen i noe mer risikovillig kapital, men jeg er redd for at dette ville gitt enda større forskjeller klubbene imellom.”* Informant 3 nevner videre at deres klubb har som et prinsipielt standpunkt at klubbene skal eies av medlemmer, og at de er fornøyde med dagens ordning med klubblisensiering.

Informant 2 sier videre noe om hvordan investorpenger i fotballen generelt gjør at mindre ligaer blir påvirket av dette kjøret: *“En kan vel se at fotballen ikke er spesielt bærekraftig rent økonomisk. Store midler pøses inn i klubbene fra deres eiere, gjennom spillerkjøp, tilskudd og overprisede sponsorkontrakter. De store klubbene i Europa opprettholder konkurransekraften sin. I stadig økende grad, blir mindre nasjoner, som Norge, påvirket av dette kjøret”*.

5.2.8 Oppsummering av resultater

Gjennom mine funn i dette kapittelet har jeg forsøkt å gi et innblikk i hvor komplekst temaet rundt investorpenger i Eliteserien kan være. Jeg har tatt for meg det informantene har nevnt til meg i intervjuene, og det skal skape rammeverket rundt min konklusjon om det er bærekraftig å ta imot investorpenger for klubber i Eliteserien. De kategoriene jeg har plukket opp i intervjuene er hvilken intensjon har investorene, hva genererer investorpengene, trenger man investorpengene, avhengighet av sportslige resultater, underskudd og konkurs, investorpenger når det gjelder spillerkjøp og helt til slutt om investorpengene skaper et større skille mellom klubbene.

Jeg vil nå bevege meg videre, og diskutere funnene som er gjort i lys av mitt teoretiske rammeverk som er presentert tidligere i oppgaven

6.0 Diskusjon

Min masteroppgave tar utgangspunkt i økonomistyringen i Eliteserien og om det er bærekraftig for klubber i Eliteserien å motta investorpenger. Jeg har valgt å gjennomføre økonomiske analyser og gjennomføre intervjuer for å svare på disse to spørsmålene, funn som gjort her skal være med å svare på min problemstilling:

“Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å ta i bruk investorpenger?”

I denne delen vil jeg første diskutere funnene som er gjort om hvordan økonomistyringen i Eliteserien, dette gjennom min økonomisk analyse, FOS og intervju med Rune Nordhaug. Deretter beveger jeg videre til å diskutere funnene i intervjuene med de 7 informantene.

Det skal sies at ikke all teori i teoridelen er i like stor grad relevant i diskusjonen, men den er likevel nyttig å ha som et bakteppe for å oppnå en mer helhetlig forståelse og innsikt i oppgavens handling og tema.

6.1 Økonomistyringen i Eliteserien

Tabellen under viser nøkkeltallene i den økonomiske analyse, med tommelfingerregel for nøkkeltallene og gjennomsnittlig resultat på hvert nøkkeltall:

	Tommelfingerregel	Gjennomsnittlig resultat
Årsresultat	Positivt resultat	1.9 MNOK
Egenkapitalandel i %	20-30 %	30.07 %
Totalkapitalrentabilitet	10-15 %	14.95 %
Egenkapitalrentabilitet		9.62 %
Likviditetsgrad 1	Under 1 er svakt, bør være over 2	1.068
Gjeldsgrad	2.5 til 5	10.84
Driftsmargin	Positivt resultat	0.87 %
Lønnskostnad	Bør være under 50 %,	100.71 %

Tabell 6.1: Oppsummering av resultater - økonomiske analyse. (Kilde: Se ``Kilder i den økonomiske analysen``).

Hvis man skal starte med de nøkkeltallene som viser at Eliteserien leverer god økonomistyring og god økonomi. Så er det årsresultat, egenkapitalandel i %, total kapitalrentabilitet, egenkapitalrentabilitet og til dels driftsmarginen. Årsresultat viser et positivt tall totalt sett, men man ser at ligaen generelt er avhengige av de 3 lagene som leverer best på årsresultat. Luker en bort disse klubbene ender man opp med et underskudd på 300 000 kr totalt sett, motsatt hvis man luker bort de tre med dårligst resultater viser gjennomsnittlig årsresultat 3.3 MNOK. Ellers vises det at rentabiliteten eller lønnsomheten i klubbene ligger på et godt nivå, en ser at rentabilitetene for total kapital og egenkapital påvirkes av underskudd. Underskudd fører til negative rentabiliteter for noen klubber, og derav ingen avkastning på investert kapital. Og det faktum at klubbene finansierer driften sin med mer gjeld enn egenkapital gjør at man ikke havner i normalsituasjonen med at egenkapitalrentabilitet bør være større enn total kapitalrentabilitet. Gjennomsnittlig driftsmargin er 0.87 %, driftsmarginen er positiv, men den er noe lav. I likhet med noen av de andre nøkkeltallene påvirkes driftsmarginen om klubbene leverer underskudd eller overskudd, underskudd i regnskapsår fører til en negativ driftsmargin tilsvarende år, og når klubbene i 28 regnskapsår av totalt 85 regnskapsår i min analyse leverer underskudd, er det kanskje ikke så utenkelig at driftsmarginen deretter blir noe lav.

De tallene som kan indikere dårlig økonomistyring er likviditetsgrad 1, gjeldsgrad og lønnskostnad. Hvis man skal starte med likviditeten i klubbene, gjennomsnittlig likviditetsgrad 1 for klubbene i Eliteserien viser 1.068, noe som er på grensen til svak likviditet, den svake likviditeten ble tidligere i oppgaven eksemplifisert ved å luke bort de tre klubbene med høyest likviditetsgrad, da endte man opp med et resultat på 0.88, dette viser i hvor mye man er avhengig av de klubbene som leverer godt økonomisk. Likviditetsgrad 1 viser at flesteparten av lagene i Eliteserien leverer dårlig når det gjelder likviditet, dette kan man se ved at så mange klubber ligger under gjennomsnittet på 1.068. Gjeldsgraden viser at klubbene ligger langt over tommelfingerregelen, totalt sett ligger man på 10.84, da den helst bør ligge på rundt 2,5 til 5. Det viser at klubbene totalt sett finansierer driften sin med mer gjeld enn egenkapital. Siden gjeldsgraden er for høy, undersøkte jeg ved å fjerne de tre med dårligst resultater, dette resulterte i en gjeldsgrad på 2.87. Dette er med i tråd hva som er normalt, her også vises det at de med dårligst resultater påvirker resultatet i stor grad totalt sett. Lønnskostnaden totalt sett viser 100 %, denne bør ligge på rundt 50 %, så man ser at totalt sett tar lønnskostnaden alt av det klubbene tjener inn, dette tallet påvirkes i stor grad av de klubbene som har høye

lønnskostnader i forhold til det de tjener. Hver enkelt klubb bør her se på hvor mye tjener inn hvert år, og deretter sette lønnskostnadene opp imot det, dette for å prøve å nærme seg at 50 % av inntjeningen går til lønnskostnader.

Det mine resultater viser er at det generelt er vanskelig å balansere kostnadene i forhold til inntektene. Dette ser man spesielt på variasjonen i de økonomiske resultatene. Som nevnt tidligere i oppgaven, er klubber i Eliteserien kategoriserte som trampolineøkonomier. Der opplever man gode og dårlige perioder om hverandre. Litt av grunnen til denne trampolineøkonomien er at det er vanskelig å balansere kostnadene i forhold til de inntektene man tjener inn. Dette nevner også mange av informantene mine i intervjuene, noen av informantene nevner at det i Eliteserien er en vanskelig hverdag med å balansere inntektene slik at den kan dekke kostnadsbasen. En informant sier blant annet at *“Inntektene svinger veldig da sportslige resultater avhenger av dette, man har også mye av de vesentligste kostnadene bundet i “uoppsigelige” kontrakter med spillere og trenere”*. En annen informant sier at *“Det er meget stor volatilitet på inntektssiden og en stadig jevnt økende kostnadsbase”*. Dette viser den usikkerheten som er i Eliteserien, og at det er vanskelig å balansere kostnadene i forhold til inntektene.

Resultatene i min økonomisk analyse viser videre at topp 3 og de tre med dårligst økonomiske resultater påvirker resultatene stor grad. Det å luke bort noen klubber fra analysen gjør at jeg kan se hvordan resultat mitt påvirkes. Det jeg har sett er at det er et veldig stort sprang fra de klubbene som leverer dårlig i min analyse og til de klubbene som leverer godt. Noe av grunnen til dette er som jeg nevnte tidligere at alle kan ikke levere gode økonomiske resultater på samme tid. Dette er fordi det generer store inntekter å vinne Eliteserien eller at noen skal spille turneringer ut i Europa. Alle klubbene kan ikke vinne Eliteserien, det er bare en klubb, og da er det naturlig at den klubben gjør det godt totalt sett.

Som nevnt over genererer det store inntekter i å spille i europeiske turneringer, gjennom min økonomiske analyse ser man at det er en sammenheng mellom gode økonomiske resultater og at man spiller ut i Europa, dette så en blant annet for Sarpsborg da de deltok i gruppespillet i Europa League, dette så man for Rosenborg i 2016 og 2017 også videre. Så det at en klubb i Eliteserien spiller ut i Europa, fører til gode økonomiske resultater. Dette er noe som støttes av tidligere forskning som jeg nevnte i kapittel 3.3.1. Davide Zanardi

med flere (2020) nevnte det i sin forskning. Der de kom fram til at sportslige prestasjoner hadde en sammenheng med gode økonomiske resultater. På en annen side kunne man se at dårlige sportslige resultater førte til dårlige økonomiske resultater. Det kom til syne i vurderingen av FOS tidligere i oppgaven, der man kunne se at de klubbene som hadde rykket ned til Obos-ligaen i et regnskapsår, havnet i den røde kategorien, noe som indikerer dårlig økonomistyring.

Likviditeten i klubbene er en av tre nøkkeltall Eliteserien leverer svake resultater på. Det er viktig for klubber å ha god likviditet. Dette for å kunne ha best mulig evne til å betale de kortsiktige forpliktelsene klubbene måtte ha. Men i intervjuene jeg har gjennomført ser jeg at flere nevner at de har som mål å bygge opp likviditeten. Dette er en gjenganger når det gjelder kortsiktige og langsiktige mål. Blant annet nevnes det *“At egenkapital og likviditeten ikke skal brukes opp, og at disse to skal bygges over tid”*. En annen informant nevner at *“Et økonomisk mål er å ha positivt resultat, samt å beholde en tilstrekkelig solid likviditetsreserve til å ivareta langsiktig satsing”*. Dette viser bare at likviditeten er i fokus i klubbene, og at med tiden så blir kanskje likviditet i Eliteserien totalt sett bedre da klubbene har dette som fokus.

Min økonomiske analyse viser videre at nesten all inntjening i klubbene går til lønnskostnader totalt sett. I en prestasjonsbasert sport som fotball er, vil man legge forholdene til rette for at de sportslige resultater skal kunne bli så bra som mulig. Slike forhold er jo at spillerne skal ha ansatte rundt seg som kan fremkalle disse sportslige prestasjonene. Når man i norsk fotball gikk fra løkkefotball til storkapital, førte det til at klubbene ble mer profesjonelle. Mer profesjonalitet fører til at man har flere trenere, flere som jobber med økonomi eller flere som jobber i styret etc. Og når en klubb vil satse og få disse sportslige prestasjonene til å bli best mulig, fører det med seg en viss lønnskostnad både hos spillere og hos ansatte. Man kan ta et eksempel da, hvis de som spilte norsk fotball på 80-90 tallet hadde kunnet fått vite at i Eliteserien 2022 har de mentale trenere, tror jeg de hadde tenkt det var en spøk. Det at enkelte klubber har mentale trenere, så skjønner man at lønnskostnaden deretter blir høy.

Gjennom diskusjonen over har jeg forsøkt å gi et innblikk i hvordan økonomistyringen har vært i Eliteserien de siste 5-6 årene og hvordan situasjonen er nå, dette kan hjelpe meg å svare på den første delen av min problemstilling som *er hvordan er økonomistyringen i*

Eliteserien? Den økonomiske analysen viser at Eliteserien har noen punkter de må forbedre, dette blant annet likviditeten, gjeldsgraden og lønnskostnaden. Analysen viser at klubbene leverer godt på noen punkter også, dette blant annet rentabiliteten og lønnsomhet, årsresultat, egenkapitalandel i % og driftsmargin. Så her må klubbene jobbe for å forbedre det klubbene leverer dårlig på, og fortsette med den gode jobben på det de har levert godt på. Jeg tenker sånn at uansett hvor god eller dårlig økonomistyring det er i klubbene i Eliteserien, må de hele tiden jobbe for å se på hvordan økonomien i deres klubb kan bli bedre.

6.2 Investorpenger – bærekraftig eller ikke?

Til nå har jeg sett på hvordan økonomistyringen er i Eliteserien, la oss nå bevege oss videre til om det er bærekraftig for klubber i Eliteserien å motta investorpenger, herunder i hvilke situasjoner er det bærekraftig å motta investorpengene og hvilke situasjoner er det bærekraftig å ikke motta disse investorpengene. Intervjuene som er gjennomført med klubbene i Eliteserien skal danne grunnlaget for min diskusjon, samt teori nevnt tidligere i oppgaven. Jeg vil også prøve å trekke inn momenter fra den økonomiske analysen hvor det kan være aktuelt, dette for å prøve å se på sammenhenger mellom økonomistyring og investorpenger.

For å hjelpe meg å finne ut om investorpenger er bærekraftig så er det hensiktsmessig å repetere litt for hva som kjennetegner bærekraftig utvikling og bærekraftig økonomi. Den økonomiske dimensjonen av bærekraftig utvikling handler om å sikre økonomisk trygghet, en bærekraftig økonomi skal også være varig og den skal være rettferdig (FN, 2021). Disse punktene vil jeg diskutere på hvert funn som er gjort i intervjuene, for å oppsummere kort er funnene: intensjonen til investorene, hva generer investorpengene, trenger klubbene investorpenger, avhengigheten av sportslige resultater, underskudd og konkurs, spillerkjøp og større skille mellom klubbene.

La oss først starte med det første punktet, hva er intensjonen til investorene med å investere i en klubb. Informantene ga uttrykk for at investorer som har den intensjonen å skyte inn penger i en klubb fordi han oppriktig bryr seg om klubben og har kun sportslige hensikter, er mer bærekraftig enn når investorene har kun økonomiske hensikter, der de skal få avkastning for pengene de har investert. Investorer som har den hensikten å kun tenke på at klubben skal utvikle seg sportslig, taler mer for å være et bærekraftig element,

enn at investorene har kun økonomiske hensikter, der de jevnlig tar ut utbytte eller at de skal ha avkastning fra investeringene sine. I de fleste tilfeller investerer ulike investorer i virksomheter for å få avkastning på investeringen, men å investere i en fotballklubb blir noe helt annet. Her skal de sportslige resultatene være første prioritet på agendaen, og da vil det være naturlig at investorene til en fotballklubb skal ha det samme tankesettet som klubbene. Det at investorer har kun økonomiske hensikter når de investerer i en fotballklubb er ikke veldig vanlig i norsk fotball. Der tenker de fleste investorer på det sportslige og de vil ikke ta ut utbytte eller noen form for avkastning på det man har spyttet inn i av penger i klubbene. Bærekraftig økonomi skal sikre økonomisk trygghet, hvis en investor har kun økonomisk hensikter når det gjelder pengene de investerer i Eliteserien, hvor økonomien ikke er så stor fra før, så blir det ikke mye penger igjen i de klubbene hvis investorene tar ut utbytte for eksempel. Det en ser fra den økonomiske analysen er at klubbene har hele tiden svingninger i økonomien sin, de er såkalte trampolineøkonomier, disse svingningene gjør at det rett og slett ikke er rom for at investorene skal ha økonomiske hensikter og det er ikke rom for at investorene skal ta ut utbytte for eksempel.

Neste punkt er hva er det investorpengene genererer. Informantene nevner at investorpenger kan gjøre at klubbene kan skaffe seg et økonomisk handlingsrom, dette økonomiske handlingsrommet gjør at klubbene kan oppnå gode sportslige prestasjoner både i Eliteserien og ut i Europa for eksempel. Videre nevner informantene at dette økonomiske handlingsrommet gjør det lettere for klubbene, dette gjennom at de har faste og forutsigbare inntekter sånn at de får dekket kostnadene sine i større grad, også nevner de at investorpenger kan være med å dekke spillerlønninger for eksempel. Jeg ser det poenget med at investorpenger skaper forutsigbare inntekter og investorpenger skaper et økonomisk handlingsrom som kan generere sportslige prestasjoner. Det som gjør investorpenger ikke er et bærekraftig element er at disse investorpenger generer et større skille mellom de som mottar disse pengene, investorpenger skaper ikke en rettferdighet mellom klubbene, noe som det skal være i en bærekraftig økonomi. Så investorpenger genererer et økonomisk handlingsrom for klubbene, noe som kan skape økonomisk trygghet, men det generer ikke en rettferdighet for klubbene.

Som nevnt i resultatdelen mottar klubbene i Eliteserien penger fra investorer av forskjellig grunner. Informantene nevner at de generelt sett hvilke fordeler det er med investorpenger, men det nevnes at hvis en klubb klarer å skaffe nok inntekter til å forsvare kostnadsbasen

sin fra før, er det ikke bærekraftig at det skytes inn mer penger, når de allerede har en stabil økonomi. Noen av informantene nevnte at investorer har hatt betydning for deres klubb når de skal satse ekstra og når de skulle dekke inntektsbortfall ved ulike inntektsposter. Det å motta investorpenger når de skal satse ekstra er en todelt sak, fordi på en måte så er det positivt at klubbene vil satse litt ekstra av og til, dette kan være for å skaffe seg bedre spillere, noe som kan genere bedre sportslige resultater, som fører til at man oppnår økonomisk trygghet over tid. På en annen side er det slik at man burde satse ekstra når man har ekstra midler til gode, tjent opp av opptjent egenkapital for eksempel, fordi hvis man mottar investorpenger for å satse ekstra en periode, vil man kanskje gjøre det bedre på kort sikt, men hva med når investorpengene tar slutt? Hva skal denne klubben gjøre da? Da sitter klubben igjen med gode spillere som har store lønninger, over tid vil man ikke klare å dekke disse kostnadene. Investorpenger som skal dekke inntektsbortfall, blir mye av det samme, hva skal klubbene gjøre når disse pengene ikke er der mer? Men det informantene er enige er at investorpenger gjør at klubbene blir med likvide og robuste, noe som også støttes av tidligere forskning, blant annet av Jacobsen med flere (2021) som nevnt i teorien, der studien viste at ekstern finansiering bidrar til sårt tiltrengte midler og det bidrar til at klubbene blir mer robuste og likvide. Min økonomiske analyse viser en svak likviditet i Eliteserien, investorpenger kunne bidratt til at klubbene ble mer likvide, noe som gjør at klubbene øker sin evne til å betale kortsiktig forpliktelse. For å oppsummere litt hva investorpenger generer, så bidrar det til å gjøre klubbene mer likvide og robuste, men at hvis en klubb skal satse ekstra eller at ikke er en tydelig plan på hvordan midlene skal brukes eller om man ikke trenger disse midlene er det noe som bidrar til at det ikke er bærekraftig.

Som nevnt i kapittel 3.3.1 gir det i fotball en veldig stor gevinst i å vinne, samtidig gir det lav gevinst å tape. Ønsket om å vinne og frykten for å tape gjør at klubbene er avhengig av sportslige resultater. Avhengigheten av resultater kan være en driver for at en klubb kan gå til det steget å motta penger fra en investor. Eiermodellen i Eliteserien gjør at styremedlemmene vil sette fotavtrykk den korte tiden de er i klubben, det kan gjøre at klubber har større sportslige ambisjoner enn det deres økonomisk yteevne tilsier, det kan gjøre at skipet raskt tar inn vann og man ser at det ikke er økonomisk forsvarlig. I en slik situasjon er penger fra en investor en mulig løsning for at skipet ikke skal ta inn vann en mulig løsning. Denne løsningen er ikke noe som bidrar til økonomisk levedyktighet, fordi da kan det fort bli en hvilepute til senere, fordi man vet at hvis skipet tar inn vann senere

kan man bare gå til det steget å anskaffe investorpenger igjen. Kortsiktige resultatmål kan også gjøre at klubbene i Eliteserien mottar penger fra investorer, to informanter nevnte dette. La oss si hvis man skal berge plassen sin eller at man jakter førsteplass i ligaen, kan det gjøre at klubber går til det steget å skaffe seg investorpenger for å klare å nå disse kortsiktige målene. En annen informant nevner videre at tålmodighet over tid er det beste, når det gjelder økonomi i fotball, det er nok et godt poeng hvis man tenker å motta investorpenger på grunn av kortsiktig resultatmål, her vil det være mest hensiktsmessig å tenke langsiktig, samtidig er nok det ønsket om å berge plassen eller vinne ligaen så stort, at veien til investor blir kort og at det blir krevende å tenke langsiktig.

Det femte punktet handler om det er bærekraftig å dekke et underskudd eller en konkurs med investorpenger. I slike situasjoner kan slike penger og midler være sårt tiltrengt for den klubben som dekker underskuddet eller denne konkursen. Klubbene er relativt samstemt rundt at underskudd dekkes av investorpenger, dette er en slags belønning for at klubbene har gått med et underskudd og det bidrar til at bærekraftigheten i økonomien blir svekket, fordi her også blir det en slags hvilepute for klubbene. De trenger ikke å ha god økonomistyring, da de kan få dekket underskudd med investorpenger. Hvis dette skulle bli vanlig i Eliteserien, tror jeg den bærekraftige økonomien man har bygget opp blir svekket og det bidrar til at klubbene ikke trenger å bruke mye tid på økonomistyring fordi underskudd blir dekket av investorpenger. Forskningsartikkelen av Jacobsen (2021) nevner noe om dette, der de diskuterer rundt finansiering før eller etter sesongen, der mener de at finansiering før sesongen er mer bærekraftig enn at finansieringen kommer etter sesongen grunnet til at det er mer bærekraftig å motta penger fra investorer før sesongen er at da er disse pengene innlemmet i budsjettet for sesongen, ikke at eventuelle underskudd skal dekkes i etterkant av sesongen. En mer desperat økonomisk situasjon, nemlig konkurs. Nevner noen av informantene at det er mer bærekraftig å motta investorpenger når det gjelder fare for konkurs enn underskudd. Dette begrunner informantene med at Eliteserien trenger alle klubbene vi har nå, og at en eventuell konkurs for en klubb gjør at nivået i Eliteserien på sikt vil bli dårligere. Samtidig er en konkurs en veldig lik situasjon som et underskudd, men når investorpenger dekker et konkurs blir det mer som et redningsoppdrag, underskudd kan i de fleste tilfeller dekkes av egenkapital.

Neste punkt er at investorpenger dekker kjøp av spillere. Hvor rettferdig er det for andre lag i ligaen hvis spillerkjøp dekkes av penger fra investorer, kan man spørre seg om. I

fotball lever man av å konkurrere som er i samme liga, klubbene konkurrerer om å være best, men også konkurrerer klubbene i Eliteserien om de samme spillerne. Har man da penger fra en investor tilgjengelig så har et konkurransefortrinn i forhold til de andre lagene som kjemper om samme spiller for eksempel, det bidrar til at det ikke er et bærekraftig element, da rettferdigheten blant de andre lagene ikke blir opprettholdt. På en annen side hadde nok klubbene kunnet kjøpe gode spillere til Eliteserien, dette hadde nok på sikt økt nivået i ligaen, og det skillet til større ligaer kunne blitt mindre. Men man ser jo at en klubb som Bodø-Glimt i stor grad lykkes ut i Europa, for noen år siden var de i Obos-ligaen, dette viser at det er mulig å oppnå sportslig suksess uten at en har de store økonomiske midlene, dette var tilfelle for Sarpsborg også, da de spilte ut i Europa i 2018, da spillerne de hadde var egentlig milevis unna på det nivået som det var i Europa League da, men de visste at det går an å oppnå sportslig suksess uten masse penger.

Et siste punkt er at med mer investorpenger i Eliteserien, ville det skapt et enda større skille mellom klubbene, gitt at pengene fordeles ulikt. I Eliteserien ser man at det er de samme klubbene som havner topp 5 hver sesong, resterende klubber kan rykke ned, så stort er skillet. Et scenario med mer investorpenger i Eliteserien hadde nok ført til et enda større skille mellom topp og bunn, i en ønskesituasjon vil man jo at de fleste lag kan slå alle, fordi det fører til et bedre sportslig produkt. Et scenario med større skille mellom topp og bunn går nok utover det sportslige produktet. Videre spurte jeg informantene om hvordan økonomien ville sett ut hvis klubbene kunne organisert seg som de ville selv. En informant hadde et godt poeng der, der han sier at et slikt frislipp kunne på en side tilført fotballen noe mer risikovillig kapital, men at han er redd for at det ville gitt enda større forskjeller klubbene mellom. Jeg tror nok det er bra at vi har en ordning slik at hvis klubbene skal involvere utenforstående inn i driften, så må de legge frem til dette NFF først, slik at de kan godta eller ikke godta denne søknaden. Lisensieringen er nok også et godt virkemiddel for å gjøre at skillet mindre i Eliteserien, dette rent økonomisk. Her klarer NFF tidlig å merke om økonomien i klubbene ikke er helt som den skal, handlingsplanen klubbene lager i samarbeid med NFF gjør at de innen kort tid kan få økonomien på et tilfredsstillende nivå, og dermed tettes de økonomiske forskjellene mellom lagene. En informant nevnte at investorpenger ute i fotballen generelt gjør at mindre ligaer blir påvirket. Store midler pøses inn i klubbene fra deres eiere, gjennom spillerkjøp, tilskudd og overprisede sponsorkontrakter. De store klubbene i Europa opprettholder konkurransekraften sin i stadig økende grad. Mindre nasjoner og ligaer som

Norge, blir i stor grad påvirket av dette kjøret ved at skillet mellom de store europeiske klubbene og klubber som i Eliteserien blir større.

Diskusjonen over skal hjelpe meg å svare på problemstilling. Der har jeg forsøkt å knytte teori opp imot det informantene har gitt meg av informasjon, dette skal gi hjelpe meg å svare på om det er bærekraftig for klubber i Eliteserien å motta investorpenger. Jeg har gått i dybden på flere punkter og diskutert disse punktene. Jeg får inntrykk av at informantene ser fordelene med å motta investorpengene, men mange nevner at de er imot ordningen med at investorer skyter inn penger i klubber. Det gjør at investorpenger i Eliteserien ikke blir et bærekraftig element, men man ser helt klart i noen situasjoner at investorpenger kunne vært et bærekraftig element, blant annet ved konkurs, og at klubben oppnår økonomisk trygghet og investorpengene skaper et økonomisk handlingsrom for klubbene.

7.0 Konklusjon

Jeg har i denne oppgaven som hovedmål å undersøke hvordan økonomistyringen i Eliteserien er, og om det er bærekraftig for klubbene i Eliteserien å motta og ta i bruk investorpenger, dette hovedmålet gjorde at min problemstilling ble slik:

``Hvordan er økonomistyringen i Eliteserien, og er det bærekraftig for klubber i Eliteserien å ta i bruk investorpenger? ``

Resultater fra min studie viser at økonomistyringen i Eliteserien ligger på et tilfredsstillende nivå sett alt under ett, der det er noen nøkkeltall klubbene i Eliteserien må forbedre og noen nøkkeltall de må fortsette den gode jobben på. Det en ser gjennom min økonomiske analyse er at klubbene må forbedre likviditeten sin, de bør i større grad finansiere driften med mer egenkapital (slik at gjeldsgraden blir lavere) og de bør forsøke å senke lønnskostnaden, da størsteparten av all inntjening går til lønn. På en annen side ser en i analysen at lønnsomheten er god, klubbene leverer totalt sett et positivt årsresultat, klubbene øker stadig finansieringen sin med egenkapital. Driftsmarginen er litt lav, men den er i hvert fall positiv. Økonomistyring er en kunst, det å levere gode økonomiske resultater i bedrifter som lever og ånder for sportslige resultater er nok ikke bare enkelt, og det faktum at vi har gått gjennom en pandemi de siste to årene har nok ikke gjort det noe enklere å drive fotballklubbene.

Når det gjelder investorpenger, og om det er bærekraftig å motta og ta i bruk penger fra investorer, så er det vanskelig å se at penger fra investorer bidrar til at man oppnår bærekraftige økonomier i Eliteserien. I intervjuene får jeg det inntrykket av klubbene mener at investorpenger bidrar til en varig økonomi, gjennom at det skaper økonomisk handlingsrom hos klubbene og økonomisk trygghet, men at investorpengene skaper større skille mellom klubbene, det bidrar til ikke til en bærekraftig måte å styre klubbene på og investorpengene skaper lite rettferdighet blant klubbene, hvis noen skal basere seg på denne finansieringen og noen ikke.

Den økonomiske analysen viser at klubbene går generelt godt økonomisk sett, og jeg ser ikke helt at mer investorpenger inn i Eliteserien er nødvendig på nåværende tidspunkt. Vi har god styring på økonomien gjennom FOS og den gode jobben som gjøres i det daglige

hos klubbene, vi har klubber som presterer godt i europeiske turneringer og i Eliteserien har det ikke vært en konkurrs, siden Lyn gikk konkurs i 2011. Samtidig er det spennende å se på europeisk fotball, europeiske storklubber øker hele tiden sin konkurransekraft ved å pøse inn penger i klubbene, og det påvirker jo mindre ligaer som Eliteserien, skille mellom de største klubbene og de mindre ligaene blir større og større hvis de hele skal øke konkurransekraften sin. Mer investorpenger i Eliteserien kunne sånn sett vært et virkemiddel for å sett Eliteserien på kartet i enda større grad og det kunne ført til at ikke så mange spillere hadde reist utenlands når de hadde nådd et visst nivå for eksempel.

For å svare kort på min problemstilling vil jeg si at økonomistyringen i Eliteserien ligger på et tilfredsstillende nivå med forbedringspotensialet på noen nøkkeltall, og at det å finansiere driften sin med investorpenger ikke er en bærekraftig måte å styre fotballklubber på.

7.1 Videre forskning

Gjennom mitt arbeid ser jeg at det er mange aspekter rundt mitt tema som går an å studere nærmere. Blant annet kunne det vært interessant å sammenligne andre land og ligaer som er like stor økonomisk som Eliteserien, dette kunne vært den danske Superligaen eller den svenske Allsvenskan, det kunne vært interessant å sett på disse to ligaene med Eliteserien når det gjelder økonomistyring i klubbene, da kunne en sett hvordan ligaene lå an i forhold til hverandre. Eliteserien har jo en unik eierskapsmodell, det kunne vært noe for videre forskning, der en ser på resultater på tvers av land med ulike eierskapsmodeller, herunder positive og negative sider ved de ulike modellene. Et annet aspekt går på investorpenger som en finansieringskilde, dette er hett tema, så videre forskning kunne sett videre på dette, hvordan investorpengene påvirke konkurransebalansen i Eliteserien og videre påvirkning investorpenger kan ha på Eliteserien på sikt. Videre forskning kan også se hvilken påvirkningen av at investorer trekker seg ut av fotballklubber, fordi det kan være at denne boblen med at investorer og oligarker som spytter penger inn i klubber sprekker til slutt. Hva skjer med klubbene da, og hvilke ringvirkninger vil dette få for økonomien i Eliteserien, fordi da vil overgangssummene bli lavere, hvordan ville det påvirket Eliteseriens mange selgende klubber?

Litteraturliste

Ahtiainen, Santeri, and Henry Jarvam, 2020. "Has Uefa's Financial Fair Play Regulation Increased Football Clubs' Profitability?". *European Sport Management Quarterly*: 1-19. <https://doi.org/10.1080/16184742.2020.1820062>

Antony, R. N. (1965). *Planning and control systems: A framework for analysis*. Boston: Boston, MA: Graduate School of Business Administration, Harvard University.

Dagens Næringsliv, 2014. *Røkke og Gjelsten gir 125 millioner kroner til Molde*. Hentet fra: <https://www.dn.no/rokke-og-gjelsten-gir-125-millioner-kroner-til-molde/1-1-5018859>

Davide Zanardi, Luca Di Simone (2020). *On the Relationship between sport and financial performances: An Empirical Investigation*. *Managerial finance* 1 to 46, no 392 (17. november 2020): <https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/MF-09-2020-0478/full/pdf?title=on-the-relationship-between-sport-and-financial-performances-an-empirical-investigation>

Deloitte, 2019. *Eliteseriebarometeret 2019*. Publisert 21.06.2019. Side 10. Hentet 17.mars fra <https://www.eliteserien.no/nyheter/eliteseriebarometeret-2019/Eliteseriebarometeret-2019.pdf>

DN, 2018. *Gir ti eliteserieklubber gult kort for økonomien*. Hentet 31.mars fra: <https://www.dn.no/underholdning/fotball/okonomi/gir-ti-eliteserieklubber-gult-kort-for-okonomien/2-1-354472>

E24, 2012. *Trond Mohn ga 10 nye millioner til TIL*. Hentet fra: <https://e24.no/naeringsliv/i/b548Jk/trond-mohn-ga-10-nye-millioner-til-til>.

FN, 2021. *Bærekraftig utvikling*. Hentet fra: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling?msclid=3e6c9b85c60b11eca7a4d551965059fb>

Fotball.no, 2020. *Rekordstor omsetning for Eliteserien og Obos i 2019*. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2020/rekordstor-omsetning-for-eliteserien-og-obos-i-2019/>

Fotball.no, 2021a. *Klubbene har vært fornuftige i et vanskelig år*. Hentet fra: <https://www.fotball.no/tema/nff-nyheter/2021/klubbenene-har-vart-fornuftige-i-et-vanskelig-ar/>

Fotball.no, 2021b. *Klubblisens 2020*. Hentet fra <https://www.fotball.no/contentassets/47786c2df07a4bd7aa3713a1111c264a/klubblisens-mediapresentasjon-2020.pdf>

Fotball.no, 2022a. *Lisenskriterier og retningslinjer for Eliteserien og OBOS-ligaen*. Hentet 28.mars fra: <https://www.fotball.no/lov-og-reglement/klubblisens/lisenskriterier-og-retningslinjer-for-tippe--og-obos-ligaen/>

Fotball.no, 2022b. *Retningslinjer økonomi*. fra: <https://www.fotball.no/lov-og-reglement/klubblisens/tl-og-obos/retningslinjer/retningslinjeer-okonomi/>

Freestone, C.J. and Manoli, A.E. (2017), "*Financial fair play and competitive balance in the Premier League*", *Sport, Business and Management*, Vol. 7 No. 2, pp. 175-196. <https://doi.org/10.1108/SBM-10-2016-0058>

Gammelsæter, Hallgeir, and Frode Ohr (2002). *Kampen Uten Ball: Om penger, ledelse og identitet i norsk fotball*. Oslo: Abstrakt Forlag AS.

Giglioni, G. og Bedeian, A. (1974). *A conspectus of management control theory: 1900-1972*. *Academy of Management Journal*, 17 (juni), 292-305.

Gjeldfinans, 2022. *Alt du trenger å vite om gjeldsgrad*. Hentet 20.mars fra: <https://gjeldfinans.no/artikler/alt-du-trenger-%C3%A5-vite-om-gjeldsgrad?msclid=52d567b4c55e11ecb7976859eb213172>

Helgesen og Menendez (2016). *Hvorfor har så mange klubber i Tippeligaen problemer med den økonomiske styringen?* (Mastergradsavhandling, Universitetet i Agder). Hentet fra: <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2419386/Helgesen,%20Odd%20Kjetil.pdf>

Hervik, Arild, Frode Ohr, and Nils Henrik Solum, 2000. *Tippeligaen 1999 - Økonomiske Nøkkeltall*. Møreforskning Molde, side 23.

Jacobsen, Åse, Morten Kringstad, and Tor-Eirik Olsen, 2021. "*Extraordinary Funding and a Financially Viable Football Industry - Friends or Foes? A Norwegian Football League Perspective*." *Sustainability* 13, no. 5: 2788. <https://www.mdpi.com/2071-1050/13/5/2788>.

Josimar, 2016. *Investorenes rike?*. Hentet fra: <https://www.josimar.no/artikler/kalenderluke-12-investorenes-rike/2053/>

Kringstad, Morten, and Tor-Eirik Olsen (2015) "*Can Sporting Success in Norwegian Football Be Predicted from Budgeted Revenues?*". *European Sport Management Quarterly* 16, no. 1 (25/11 - 2015): 20-37. <https://doi.org/10.1080/16184742.2015.1061032>

Moldefk, 2022. *Årsberetning og regnskap 2021*. Hentet fra: <https://www.moldefk.no/om-klubben/2021%20A%CC%8Arsberetning%20Molde%20Fotballklubb.pdf>

NFF-loven, 2016. *Norges Fotballforbunds lov*. Hentet fra: <https://lovdata.no/dokument/NFFL/nfflov/2014-03-09-1>

NIFs lov, 2022. *Avtaler og samarbeid mellom idrettens organisasjonsledd og næringslivet*. Hentet fra: <https://www.idrettsforbundet.no/tema/juss/nifs-lov/kapittel-13-avtaler-og-samarbeid-mellom-idrettens-organisasjonsledd-og-naringslivet/>

Nordhaug, 2015. *Klubblisens 2014*. Powerpoint-presentasjon. Hentet fra: <https://www.fotball.no/globalassets/regler-og-retningslinjer/klubblisens/mediapresentasjon-klubblisens-19.mai-2015.pdf>

NRK, 2010. *Lyn slått konkurs*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/sport/fotball/lyn-slatt-konkurs-1.7192236>

NRK, 2018. *Årets gjennombrudd solgt til Club Brugge*. Hentet fra: <https://www.nrk.no/osloogviken/arets-gjennombrudd-solgt-til-club-brugge-1.13849529?msclkid=351a9e34cd2a11ec9739468746fbb02>

NSD, 2022. *Vanlige spørsmål*. Hentet fra: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/vanlige-sporsmal>

NTF, 2016. *Tredjeparts eierskap*. Hentet fra: <https://www.eliteserien.no/tjenestekatalogen/okonomi/tredjeparts-eierskap>

Nyeng, F. (2012). *Nøkkelbegreper i forskningsmetode og vitenskapsteori*. Bergen: Fagbokforlaget.

Plumley, D., Ramchandani, G.M. and Wilson, R. (2019), "*The unintended consequence of Financial Fair Play: An examination of competitive balance across five European football leagues*", Sport, Business and Management, Vol. 9 No. 2, pp. 118-133. <https://doi.org/10.1108/SBM-03-2018-0025>

Proff, 2022. *Nøkkeltall – forklaringer og formler*. Hentet 20.mars fra: <https://innsikt.proff.no/hjelp-og-tips/nokkeltall-forklaringer-og-formler/?msclkid=286266b6c54211ecb0d88b4d7c5229d0>

Ringdal, K. (2007). *Enhet og mangfold - samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Sending, Aage, 2009. *Økonomistyring I*. Fagbokforlaget AS, side 131, 385, 387, 392, 398, 400.

Skatteetaten, 2022. *Årsregnskap*. Hentet 16.mars fra: <https://www.skatteetaten.no/bedrift-og-organisasjon/starte-og-drive/rutiner-regnskap-og-kassasystem/arsregnskap/?msclkid=4ea6637fc49f11eca819a2def7a1ff69>

SSB, 1994. *Egenkapitalandel*. Hentet fra: <https://www.ssb.no/a/metadata/conceptvariable/vardok/2324/nb?msclkid=fb80eb33c4a311ec80658285e88ce40c>

Store Norske Leksikon, 2022. *Norges Fotballforbund*. Skrevet av Ole Petter Pedersen og Jan Holm. Publisert: 26.mars 2022. Hentet 26.mars: https://snl.no/Norges_Fotballforbund

Tjora, 2010. *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Torjusen, 2016. *Om Norsk Toppfotball*. Skrevet av Thomas Torjusen. Hentet 27.mars fra: <https://www.eliteserien.no/norsk-toppfotball/om-norsk-toppfotball>

UEFA, 2019. *What UEFA does*. Skrevet av: UEFA. Publisert: 22.januar 2019. Hentet fra: <https://www.uefa.com/insideuefa/about-uefa/what-uefa-does/>

UEFA, 2019. *Financial Fair Play*. Skrevet av UEFA. Publisert 5.juni 2019. Hentet fra: <https://www.uefa.com/insideuefa/protecting-the-game/financial-fair-play/>

UEFA, 2020. *Club Licensing*. Skrevet av: UEFA. Publisert 15.april 2020. Hentet fra: <https://www.uefa.com/insideuefa/protecting-the-game/club-licensing/?msclid=9ee95583c61911ecab5d24c4cee0cd19>

Volden og Ulseth, 2019. *Norsk fotballs flaggskip – en casestudie om økonomistyring i Rosenborg BK*. Hentet fra: <https://openaccess.nhh.no/nhh-xmlui/bitstream/handle/11250/2644976/masterthesis.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Kilder i den økonomiske analysen:

(1) Molde Fotballklubb:

Moldefk, 2022. *Årsberetning og regnskap 2021*. Hentet fra: <https://www.moldefk.no/om-klubben/2021%20A%CC%8Arsberetning%20Molde%20Fotballklubb.pdf>

Proff.no, 2022. *Molde fotballklubb*. Hentet fra: <https://www.proff.no/selskap/molde-fotballklubb/molde/idrettslag-og-klubber/IFL6DOH1005/>

(2) Rosenborg Ballklubb:

Proff.no, 2021. *Rosenborg Ballklubb*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/rosenborg-ballklub/trondheim/idrettslag-og-klubber/IFH78DV1005/>

Rbk.no, 2022. *Årsoppgjør 2021*. Hentet fra: <https://www.rbk.no/nyheter/arsmelding-regnskap-og-budsjett-2022/%C3%85rsoppgj%C3%B8r%202021%20RBK%20konsern.pdf>

(3) FK Bodø/Glimt

Proff.no, 2018. *FK Bodø/Glimt*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/fk-bod%C3%B8-glimt/bod%C3%B8/idrettslag-og-klubber/IG1MJ931005/>

Glimt.no, 2019. *Årsrapport 2018*. Hentet fra:

<https://www.glimt.no/nyheter/arsrapport/%C3%85rsrapport>

Glimt.no, 2020. *Årsrapport 2019*. Hentet fra:

<https://www.glimt.no/nyheter/arsrapport-2019/%C3%A5rsrapport20192>

Glimt.no, 2022. *Årsregnskap 2021*. Hentet fra: <https://arsrapport.glimt.no/arsmote-2021-2/sak-5-arsregnskap-2020-2/>

(4) Vålerenga Fotball Elite/Vålerenga Fotball AS

Proff.no, 2021. *Vålerenga Fotball AS*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/v%C3%A5lerenga-fotball-as/oslo/idrettslag-og-klubber/IGBCSHM1005/>

Proff.no, 2021. *Vålerenga Fotball Elite*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/v%C3%A5lerenga-fotball-elite/oslo/idrettslag-og-klubber/IF49Y4G1005/>

(5) Kristiansund Ballklubb

Proff.no, 2022. *Kristiansund Ballklubb*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/kristiansund-ballklubb/kristiansund-n/idrettslag-og-klubber/IGB5XNT1005/>

- (6) FK Haugesund AS
Proff.no, 2022. *FK Haugesund AS*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/fk-haugesund-as/haugesund/-/IGGAJJE0000/>
- (7) Strømsgodset Toppfotball
Godset.no, 2022. *Status fra daglig ledelse*. Hentet fra: <https://www.godset.no/nyheter/status-fra-daglig-ledelse>
Proff.no, 2022. *Strømsgodset Toppfotball*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/str%C3%B8msgodset-toppfotball/drammen/idrettslag-og-klubber/IEMUX3A10O5/>
- (8) Odds Ballklubb
Odd.no, 2022. *Velkommen til årsmøte*. Hentet fra: <https://www.odd.no/nyheter/velkommen-til-arsmotet-2022>
Proff.no, 2022. *Odds Ballklubb*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/odds-ballklubb/skien/idrettslag-og-klubber/IFN0KW510O5/>
- (9) Lillestrøm Sportsklubb
Gjalt.no, 2017. *Årsberetning 2016*. Hentet fra: http://gjalt.no/LSK_arsberetning_2016.pdf
Lsk.no, 2019. *Årsberetning 2018*. Hentet fra: https://www.lsk.no/om-klubben/arsmote/LSK_aarsmote_2018_v2.pdf
Lsk.no, 2020. *Årsberetning 2019*. Hentet fra: <https://www.lsk.no/om-klubben/arsmote/Arsberetning%202019%20ny.pdf>
Lsk.no, 2021. *Her kan du laste ned årsberetningen for 2020*. Hentet fra: <https://www.lsk.no/nyheter/her-kan-du-laste-ned-arsberetningen-for-2020>
Lsk.no, 2022. *Her kan du laste ned årsberetningen for 2021*. Hentet fra: <https://www.lsk.no/nyheter/her-kan-du-laste-ned-arsberetningen-for-2021>
- (10) Sarpsborg 08 Fotballforening
Proff.no, 2021. *Sarpsborg 08 Fotballforening*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/sarpsborg-08-fotballforening/sarpsborg/idrettslag-og-klubber/IGB9ZE210O5/>
Sarpsborg08.no, 2022. *Les årsmøtepapiret for 2022 her*. Hentet fra: <https://www.sarpsborg08.no/nyheter/les-arsmotepapirene-for-2022-her>
- (11) Tromsø Idrettslag
Til.no, 2021. *Årsberetning 2020*. Hentet fra: <https://www.til.no/nyheter/arsberetning-2020>
Proff.no, 2021. *Tromsø Idrettslag*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/troms%C3%B8-idrettslag/troms%C3%B8/idrettslag-og-klubber/IG1O7JG10O5/>
Til.no, 2022. *Årsberetning 2021*. Hentet fra: <https://www.til.no/nyheter/arsberetning-2021>
- (12) Viking Fotballklubb
Viking-Ungdom, 2017. *Årsberetning 2016*. Hentet fra: <https://www.viking-ungdom.no/kx/99/Image/Kalvig/2017/Viking%20aarsrapport%202016.pdf>

Proff.no, 2022. *Viking Fotballklubb*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/viking-fotballklubb/stavanger/idrettslag-og-klubber/IG1MB9H10O5/>

(13) Release Arena/Sandefjord Fotball

Proff.no, 2021. *Release Arena*. Hentet fra: <https://www.proff.no/regnskap/release-arena/sandefjord/idrettslag-og-klubber/IG7NMHU10O5/>

Sandefjordfotball.no, 2021. *Årsmøte torsdag 10.juni/Årsberetning 2020*. Hentet fra: <https://www.sandefjordfotball.no/nyheter/arsmote-torsdag-10.juni>

(14) Stabæk Fotball

Stabak.no, 2021. *Årsmøte i Stabæk Fotball*. Hentet fra:

<https://www.stabak.no/dokumenter/2021>

Proff.no, 2022. *Stabæk Fotball*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/stab%C3%A6k-fotball/bekkestua/idrettslag-og-klubber/IG0EI7K10O5/>

(15) Sportsklubben Brann

Proff.no, 2022. *Sportsklubben Brann*. Hentet fra:

<https://www.proff.no/regnskap/sportsklubben-brann/bergen/idrettslag-og-klubber/IFGMCE410O5/>

Brann.no, 2022. *Forslag til agende for Årsmøtet/Årsrapport 2021*. Hentet fra:

<https://www.brann.no/nyheter/forslag-og-agenda-for-arsmotet>

Vedlegg

Vedlegg 1

Hei.

Jeg er en student som skriver en avsluttende masteroppgave på Høgskolen i Molde, jeg har valgt å skrive en oppgave som omhandler økonomien til klubbene i Eliteserien. Den første delen av oppgaven vil handle om den økonomiske situasjonen i Eliteserien fra 2016 til 2021, og den andre delen vil handle om det er bærekraftig for klubber i Eliteserien å motta investorpenger.

Derfor lurte jeg om dere ville være med å delta i et intervju? Jeg vil sende ut spørsmålene til dere i forkant, hvis det er ønskelig. Jeg ville satte stor pris på om dere kunne deltatt. Og skulle det være noe dere lurer på, er det bare å ta kontakt.

På forhånd takk for svar.

Med vennlig hilsen

Markus Ingstad

Vedlegg 2

Intervju

Innledning

- Forklar om temaet i intervjuet
- Forklar hvordan intervjuet kommer til å bli brukt og forteller informanten om anonymitet
- Spør respondenten hvis noe er uklart og hvis han/hun har noen spørsmål

Bakgrunnsinformasjon

1. Fortell litt kort om din bakgrunn?
2. Hvilken rolle i klubben har du i klubben, og hvilke hovedoppgaver har du?

Visjon og mål

3. Hvilken visjon har dere?
4. Hvilke kortsiktige mål har dere?
 - Sportslige mål:
 - Økonomiske mål:
5. Hvilke langsiktige mål har dere?
 - Sportslig mål:
 - Økonomiske mål:
6. Skiller dere mellom sportslige og økonomiske mål?

Den økonomiske situasjonen i Eliteserien

7. Hvordan vil du beskrive den generelle økonomiske situasjonen i Eliteserien?
8. På et generelt grunnlag, hva tror du kan være årsaken til at klubber i Eliteserien har økonomiske problemer?
9. Hva mener du karakteriserer en bærekraftig økonomi?
10. Hva er den største utfordringen knyttet til å skape en langsiktig bærekraftig økonomi?
11. Hva er det som er utfordrende med å jobbe med økonomi i en fotballklubb i Norge?
12. Hvordan jobber dere med økonomisk styring i det daglige?
13. Hvordan ser dere på veien videre? (både på det sportslige og økonomiske plan)

Covid-19

14. Hvordan har de siste to årene med pandemi påvirket deres klubb?
15. Hva har de største utfordringene vært under Covid-19?
16. Har kompensasjonsordningene under Covid-19 vært tilstrekkelige nok?

Organisering

17. Bruker dere dualmodellen? Hvis ja, hvordan fungerer den for dere?
18. Ville det endret den økonomiske situasjonen i Tippeligaen om klubbene kunne organisert seg som de ville, og hvordan ville det endret seg? (F.eks. som et rent aksjeselskap?)

Kostnader og inntekter

19. Hvilken betydning har eksterne investorer hatt for dere?
Tilleggs spørsmål: Hvis en klubb mottar penger fra en investor. Mener du det er bærekraftig for klubber å motta disse pengene?
20. Bortsett fra primærinntekter som billettsalg, sponsor og mediaavtale, har dere andre alternative inntektskilder?

Lisens

21. Hva synes du om kriteriene/kravene til lisensen hos NFF? Kunne det vært mildere/strengere?
22. Var lisensordningen et riktig steg mot en sunnere økonomi i Eliteserien?

Annet

23. Er det noe annet du vil legge til? For eksempel, suksessfaktorer/utfordringer.

Vedlegg 3

Intervju med NFF

Intervjuguide med Rune Nordhaug – Norges Fotballforbund

- Innled intervjuet med å presentere deg selv, og hva masteroppgaven vil handle om.
- Uttrykk ovenfor NFF og Rune at jeg er takknemlig for at de vil stille til intervju og bidra med informasjon til min oppgave
- Spør om noe er uklart og hvis han har noe spørsmål innledningsvis

Bakgrunnsinformasjon:

1. Fortell litt om din bakgrunn
2. Hvilken rolle har du i NFF, og hvilke hovedoppgaver har du?

Visjon og mål:

3. Hvilken visjon har dere i NFF?
4. Hva er deres kortsiktige mål når det gjelder økonomien i norsk fotball?
5. Hva er deres langsiktige mål når det gjelder økonomien i norsk fotball?

Økonomi i Eliteserien:

6. Sånn historisk sett, hvordan har de siste 5-6 årene vært økonomisk sett i Eliteserien?
7. Hvordan har covid-19 og pandemi påvirket klubbene i Eliteserien?
8. Hvordan vil du beskrive den generelle økonomiske situasjonen i Eliteserien i dag?
9. På et generelt grunnlag, hva tror du kan være årsaken til at klubber i Eliteserien har økonomiske problemer?
10. Hva legger du i bærekraftig økonomi, og hva er den største utfordringen knyttet til å skape en langsiktig bærekraftig økonomi?
11. Hvis en klubb mottar penger fra en investor. Mener du det er bærekraftig for klubber å motta disse pengene?
12. Hvordan ser du på veien videre, mtp på økonomien i norsk fotball?

Lisensordningen:

13. Hvordan har lisensordningen til NFF påvirket Eliteserieklubber?

14. Var lisensordningen et riktig steg mot en sunnere økonomi i Eliteserien?
15. Hvilke økonomiske nøkkeltall vurderer dere i det finansielle oppfølgingssystemet?

Avslutningsvis:

16. Er det noe annet du vil legge til som kan være relevant til min oppgave?

La han vite at jeg er tilgjengelig på e-post og telefon, om det er noe han lurer på.